

VILÁG

Megjelenik a politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósítások kivül, Hírlője közöl minden hírdetményt, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Előfizetheti helyben a szerkesztő-hivatalban (Uinczeza 450 sz. alatt, 1ső emeletben), félévre postán 6, különben 5 ezüst forinttal; az országban minden — azon kívül csak a bécsi cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Nem-rendes levelek kérének az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” czim alatt kérétek beküldetni.

Közelgven az Országgyűlés, melynek folyamáról hogy olly gyorsan és lehető legrészletesebben tudósíthassuk t. cz. Olvasóinkat, mint versenytársaink bármelyike, kellőn intézkedtünk már; — jelentjük a t. Közönségnek, hogy érvényes előfizetéseket is még folyvást elfogadjunk.

Tudatjuk egyszersmind t. Párfogóinkkal, hogy lapunkra az előfizetések jövő Majus 1-jétől kezdve, helyben, nem szerkesztői hivatalunkban, hanem könyvtáros EMICH GUSZTÁV urnak az urali és kigyóntezák szegleten levő könyvkereskedésében fognak elfogadtatni; s ugyanott adandók által a Világ Hírlőjébe szánt minden magán hirdetések is, melyeket vidékről is oda intéztetni kérénk.

A Szerkesztőség.

Tartalom.

Magyarország és Erdély. Kinevezések; — nyugalmazás; — halálozás. — Országgyűlésre választott megyei, városi és káptalani követek. — Követi esküzáradék. — Eszméletés. — Szónoklat, (a hontmezei főisp. helyettes székfoglaló beszéde.) — Egyesületi intézet közlés. (Kisdudovok M. terj. Egyesület közgyűlése.) Budai jótékony négyzet ülése és számvétel. — Megyei- és városi tudósítások: Homibul (Luka Sándor, főispán helyettes ömszega beiktatásáról). Tornából (követ- és tisztválasztás). Zalaiból (a fogantat nélküli követválasztás részletes leírása). Szatmárból (Követválasztógyűl. rémjelenetek; üdöklések). Ungvárból (Követválasztás-előtti forrongások). Nyitraiból (követvá. gyűlés). Fejérből (közgyűlés folytatása). Győrülből (követválasztás). Biharból (folytatása a követ-utasításról tudósításnak). Vidéki rövid közlések (Nyitrai levél, gyakori tüzvézsről. — Ungvárott Felsőge születésnapjának ünneplése). Hirlapi kalászkok. Spanyolország (Hír, új miniszterium-alakításról. Az új Cortes ismertetése. Don Francisco). Franciaország (Évnyelvényes adójóvedelem és kedvező pénzügyi állapot. Christinók állítólagos új terve a jelen kormány ellen. Leopold király és Coburg hercegek St. Cloudban). Nagybritannia („Salvay” gözös szerencsés sorsa). Belgium (Uj miniszterium alakul Nothamb alatt; Carmartin bünperce). Portugallia (Gályarabok zendülése). Orosz- és Lengyelország (Paskevis hgnek Sz. Pétervára hivatása). Törökország (Bonyolodott állapot Oroszország, Ausztria és Perziával). Hayti (A lázadók a sziget déli részének urai; ezek elhaladása. A quadeloupei földindulás). Végves közlések.

Tárca. Szerb viszonyok (vége) Igazítások, Tur és Tor magyar szók értelmezései fölött (II). — Ponor Thewrewk József utazási naplójából töredékek. Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár, pénzelet. Dunavizallás.

Magyarország és Erdély. A nagy m. kir. udv. kamra a gattendorfi megüresült harminczados állomásra Sauer László eddiglen landseer harminczados helyettes által; továbbá a zimonyi kir. sóhivatalnál Theodori Tivadar halála által megüresült sómázsóló tisztségre Wachtel Ferenc zeneg ideigl. sómázsólót alkalmazta. A nagy m. kir. udv. kamra az óbudai kamrai perceptoratusnál ellenőrködő tisztrnökségre Fekete Károly ottani tisztrnököt, s az ennek következtében megüresült tisztrnökségre Radler Andre óbudai kamr. praefectoratusi gyakoronokot alkalmazta. Zopf Vilmos szigeti sószállító-hivatal inokna nagybányai kir. sómázsámesterré léptetett elő. — A sóvári sószállító-hivatalnál a mázsóló állomás megüresült. Schmidt Lénárd, thurdosini sómázsámester f. évi mart. 28án meghalálozott. Romisch Ferencz barcsi k. sómázsámester f. évi mártzius 23 meghalálozott.

Országgyűlésre választott megyei követek. BÉKÉSMegye részéről apr. 19kén: WENKHEIM BÉLA báró és szgyörgyi HORVÁTH ANTAL t. bír. SZATMÁRMegye részéről apr. 20kán: KOVÁCS GÖSTON és UJFALUSI MIKLÓS t. bír. VESZPRÉMMegye részéről apr. 24kén: ZSOLDOS IGNÁCZ főjegyző és SEBESTYÉN GÁBOR főjegyző. SOPRONMegye részéről apr. 24kén (miután az igen nagy többséggel megválasztott t. Nagy Pál e pályáról önként lemondott), választatott követül ROHONCZY IGNÁCZ első alispán, és SIMON JÁNOS főjegyző.

ZÓLYOMMegye részéről apr. 24kén: közfelkiáltással RADVÁNSZKY ANTAL első alispán és szavazat utján GÉCZY PÉTER t. bír.

ARADMegye részéről f. hó 26d. követekül választottak TÖRÖK GÁBOR m. alispán, és CSERNOVICZ PÉTER t. bír. urak felkiáltással.

TORNAMegye részéről apr. 24kén nagy szavazat többséggel KOMJÁTHY SAMUEL, új másod-alispán, és SOLTÉSZ JÁNOS főjegyző egyes akarattal választottak követekké.

ZEMPLINMegye részéről: LÖNYAY GÁBOR t. bír. és DRAVECZKY ALAJOS. HAJDÚ kerületben apr. 18kán PÉLY GÁBOR főkapitány; és OLAH MIKLÓS t. bír.

Városi követek. Korpóna város részéről apr. 19. Szalay László t. bír. s magy. t. társ. rend. tagja. Komárom város részéről: Tolnay Ferencz tanácsnok és Ammann Jenő főjegyző.

Káptalani követek. Kalocsai főkáptalan részéről Szathmári Antal kanonok. Esztergami főkáptalan részéről: báró Rudnyánszky Sámuel és Liptay András kanonok.

Pest, április 29. 1843.

Követi esküzáradék. Sokszor megmondta a korán hamvadó gróf Dessewffy Aurél, hogy mi a megyei „szokást és gyakorlatot illeti, lényeges különbség van a mult idők és a jelen között.” E szavak igazsága olly világosan áll minden látni akaró előtt, mint déli napfény; s mégis sokan vannak, kik azt elismerni nem akarják, sőt vannak, kik mialatt elismerik, sőt szóval és írásban hirdetik is, tetlben megtagadják.

Néhány év előtt igen népszerű eszme lön több megyében az országgyűlési követeket pályájokoni lelkiismeretes eljárásuknak esküvel fogadásán kívül, arra is hittel kötelezni, hogy bizonyos évek elfolytaig kir. nevezéstől jövő hivatalt nem vállalnak. E záradék többnyire abszolút volt; néműtt — ha jól emlékezünk — ezen föltétthez kötve: „a küldő megye beleegyezése nélkül.”

Midőn e záradék megszületett, a journalistica is máskép állt, mint ma; de mások voltak az idők is, mint ma. Talán nem is látszott az olly fontosnak, vagy igen is nagy hazafiságnak látszott akkor. A journalistica nem szólt ellene; s a kórányag — mert annak tartjuk azt mindörökre — ragálykint járta be az országot a liberalis közvélemény lepkeszárnyain. Tetszett az eszme: mert a hazafiság szent leplebe burkoltatott az illoyalitas és hazafütlanság e nyomorék-szüleménye. S ha akkor olly helyzetben leendett a Világ, mint van ma: bizonyosan olly világosan, olly határozottan ki fogta volna mondani a „kórányagos idő üterének ezen egy lüktetése” felett kárhóztató véleményét, mint kimondja most: midőn a körülmények mind megyei életre, mind sajtóra nézve változván, a záradék több helyütt nem változott. Czélszerűtlensége, illoyalitása és sikeretlensége magvát épen úgy magában hordozta e záradék első megfogantatásakor, mint hordozza ma, midőn azt, a kórányagos idő üterének lüktetése is megszűnve: a benne rejlt átkos mag még undokabbá, s — ha a hazafütlanságnak fokozatai volnának — még hazafütlanabbá teszi.

A kórányagos idő megszűnését, de szüleménye nyomorék voltát is érezve, a záradék napjainkban majd világos határozattal, mint a lelkes Borsodban; majd gyakorlatba-nem-vétellel megszüntetett. Nem így Pestmegyében. E ns megyének a legközelebbi országgyűlésre választott követei a záradékra is meg esküdtek. — Mi történik a gyűléseket megelőző conferentiákban? az nem a publicitas dolga. S a P. Hirlap, midőn a kérdéses záradék iránti conferentialis beszélgetések nem-tudását, vagy ignorálását vetteté minap szemünkre, újabb jelét adta szerkesztői kon-társágának. Nem arról van a szó: mit beszél valaki a rendszerint néhány férfiakra szorított, s nem a nagy publicum elé hozandó conferentialis tanácskozásokban? hanem arról, mire esküdtek meg nemes Pestmegyének követei? Amazok, kivált midőn a kérdéses tárgyra vonatkozólag eldöntő befolyással nem voltak, legkevésbbé sem érdeklik a pulicumot; hanem érdeklik azt a gyűlési határozatok. Tudjuk, igenis, hogy azon conferentiákban ns Pestmegyének egyik érdemteljes hivatalnok, megemlítve azt is, hogy ő, mint követ, nem esküdte meg: a követi eskű s jelesen a záradék megszüntetését pártolá, és tudjuk, hogy a P. Hirlap főszerkesztője, az indítványt — mi becsületére is válik — leginkább sikeretlensége tekintetéből támogatni látszott. Azonban az eskű, záradékával együtt megmaradt; s így a „lapis offensio-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Szerb viszonyok. (Vége.)

A nép látván, mint csikartatnak ki kezéből jogai, s mint sértetik a fejedelem, kivel olly igen meg vala elégedve, a Senatus együttmunkálataival 1839ben fellázadt, mire Vuicsics s a metropolita, elibe menvén a fölkelteknek, azokat egy Milos nevében ki adott ennek tökéletes megelegedése kijelentését s visszatérési parancsát foglaltó irata által, lecsöndesíték, néhány tanúra akadván Milost ezen lázadás létrehozásáról vádolták, a fejedelmet olly durván sérték, sőt őrizet alatt is tarták, mire ez fia Milán részére a trónról lemondott; ez azonban egy pár hét alatt meghalván, a trón Mihályra ifjabb fiára szállt, kinek egész kormányá szin tere volt ama surlódásoknak, melyek a fentírtett záradékból eredtek. Vuicsics ugyan is, Milán meghalálása után ama nevetleges ellenvetéssel állt elő, hogy az országlási jog az első szulöttet illetvén, miután megholt, Mihálynak nincs a trónhoz joga, mely fonák eszme félrevertetvén, a Szerbia befüggelensége feldulását tervező porta Vuicsicsot Petronievicset, s e két barát mellé Jefremet, Milos bátyját nevezé ki Mihály gyámjainak, mire Mihály Konstantinápolyban a hercegi czimet fölvevén, nyilatkozványt bocsátá ki, miszerint a trón őt illetvén, gyámjai csak nevében országlanak; ekkor újra előállt Vuicsics, s kijelenté, hogy ő nem Mihály nevében kormányoz, tehát őn, vagy a

porta nevében, mi egyiránt Szerbia ustafja ellen lévén, Mihály, ki látván mikép csorbítják s árulják el jogait pártjok érdekében Vuicsics s Petronievics, magát teljeskorúnak nyilatkozta s Vuicsicsot, s Petronievicset az alkotmány-elleni törekvéseért perbe idéztetvén, a bíróság őket elítelte s száműzte. Amde most a porta előállt, kijelenté, hogy az elítéltek senátorok lévén, mindezekhez megegyezése szükséges: mire a fejedem azt válaszolá, hogy a senatus a kormány ellenőre lévén, midőn az elítéltek mint gyámok kormányoztak, megszűntek senátorok lenni, s most csak úgy lehetnének azokkal ha ő kinevezné. Mit ő nem tévén, ők a felhívott jog alá nem esnek s elítélésök a porta megegyezése nélkül is érvényes. — E két ellenvélemény számos surlódást idézett elő, melyek daczára is Mihály lelkesen munkálkodott Szerbia javán, polgári magány s fenyítőtörvénykönyvet készített; a kereskedés és népnevelést emelé, s bár erre a szinész, irodalom, építésekre sok áldozatot tön, 300 000 pp. gyűjtött össze a közpénztárba; azonban a porta látván, hogy a jog utján nem boldogul, fegyveres erőt s bizost küldé, ki az elítélteket követelt hivatalukba visszahelyezze, mit Mihály ellenezvén. Vuicsics a készületlen fejedelmet, egy gyűlévész csapattal megróháta s miután a patantyság vezére árulás által melléje állt, a csekély erővel ellenálló fejedelmet meggyőzte; mire ez Magyarorszába menekült, s mivel csak úgy akart visszatérni, ha a porta jog-bitorlásai megsemmisítetnek, Vuicsics csakhamar, a nélkül hogy a népet kérdezte volna, vagy ennek a távolvédeken ideje volt volna a történeteket megtudni, párt-

jával s egy török csapattal a mezőre vonult, s ott Mihályt letelevén Sándort ama Csernyek fiát, ki 1813ban gyávan megfutamolt Szerbiából s a török kényének tevé ki az országot, melyet később Milos megmentett — herceggé nevezeték. kit a porta — 6 kerület általadatását, s azt hogy a szerb senatusban a pasa előköljön, feltétellel kikötvén — megerősíté; mire Vuicsics s kegyence vad erőszak s török szuronyok által gyűjtött statuspénzt is elpazarlák. Mint mondám Szerbia függetlensége, s az Obrenovicsok uralkodási joga, nem a porta ajándoka, de Milos által a béke, s fegyver-letetés feltételeül kikötött egyezkedésen alapuló, lévén, az Obrenovicsok, kiknek uralkodásijoga a drinápolyi békében is biztosított, nem mint törökhelytartók, kiket a porta letelevén, de mint törvény-szerű fejedelmek ültek Szerbia trónján; így midőn őket, az europai diplomatia megegyezése nélkül tevé le a trónról, a porta ez által nemcsak az Obrenovics-ház, de általában a legitimitas elvét, sőt mivel a fejedelem-választás a belügyek legfőbbike, ezen önkényes tette által a nemzet jogát is mélyen sérté s így önmaga dúlta fel a jog-állapotot, mely közte és Szerbia közt fenállt. Egyébiránt Szerbia befüggelensége a Milossal a béke s fegyver-letetés alkalmával kötött egyezkedésen alapulván, ezt már akkor jogtalanul feldulta a porta, midőn ama Szerbia befüggelenségét végveszéllyel fenyegető, s a senatorokat illető záradékot tevé az ustafiba, s így mivel ezen záradék mint Szerbiának szerződésileg adott befüggelenségi jogot sértő s minden jogszerű állapot

nis", a bizalom e választó fala fenáll! 'S ez érdekli a közönséget: mert ezt hallja és látja; ez tartja lázban, vagy ez enyhíti, szünteti meg az idő ütérének kóranagyas lüktetését, s nem a — kérdéses tárgyra nézve — eredménytelen conferentia! Valóban, a P. Hirlap most, midőn egész journalistikai pályáján mutatott, oly sokszor és oly sokakról kárhoztatott taktikája az életben, a jó ügy kimondhatlan és kiszámíthatlan kárával, oly átkozott módon vall hazaszerte kudarcot, épen legjobbkor subsumálja a Világ szerkesztőségének e kérdés körüli tapintatlanságát. „Tanto instructio digna magistro.“ Erre a Világ csak azt mondhatná a nagy tapintatu P. Hirlapnak: „Húzd ki a gerendát tenzemedből, 's aztán mondd, hogy sálkát látsz a miénkben.“

Az eskü Pestben megmaradván, szóba hoztuk e záradékot. — Arra: vajjon ezt tenni jogunk volt-e, 's hogy helyén és kellően tettük-e? nem a P. Hirlaptól várunk feleletet, melly minden pöffeszkedése daczára is, sokkal alábbáll, minthogy hozzá ily kérdéseket intézni méltónak tartanók. Hogy malitiából avagy tapintatlanságból, vagy épen a conferentialis eredménytelen szövevények nem tudásából tettük volna: azt csak oly malitiosus, dorongos vitéz mondhatja, mint a minő a „nagy tapintatu“ P. Hirlap — X — dolgozó társasága. Felhoztuk azt, mert kötelességében állni hiszszük a sajtónak, ily fontos, a nemzetéletbe igen mélyen és sajtólag vágó tárgyat szó nélkül nem hagyni; 's felhoztuk „mi“: mert épen a Világ irányával összhangzónak tartjuk, ily nyomorék-szüleményét a visszavonás átkának érdeme szerint mutatni be a közönség elfogultlan 's a vitakozást még tünni tudó részének. Mi leginkább örülünk, ha a tárgy teljesen feledékenységre ment volna; de miután ez nem történt, nem szólnunk arról, nem kárhoztatunk azt, mint nemzetéletet mérgező kóranagyas, nem iparkodunk irtani azt, mint a viszály egyik ádáz kigyófáját — lehetlen; igen, hivatásunk elleni bűn leendett.

Es most motiváljuk súlyos állításunkat ujjában. Hogy alkotmányos monarchia nemzet és kormány közti viszonyos bizalom nélkül boldog, virágzó és nagy lehessen, csak azon kábák hihetik, kik egymagukat képzelik a haza oszlopainak. Okos polgár tudja, hogy a szertehuzó és szertehuzott erők az egész állománynak nemcsak boldogságát ássák alá, de fenmaradását is kétséssé, sőt végre lehetlenné teszik. A ki tehát azon dolgozik, hogy ezen erők — a kormány és nemzet — nálunk egymástól mindinkább ellávolíttassanak, avagy épen egymásra ellenhatással működjenek: kétségkívül a hazát veszélyeztetni, azaz: a hazafiutlanság legundokabb bűnébe keveri magát. 'S ezen gyalázatos, hazaveszélyeztetési bűn típusa megvolt a kérdéses esküzáradékban mindjárt keletkeztek. 'S nem menté azt a „kóranagyas idők lüktetése“ sem: mert nincs földi, nincs földfeletti hatalom, nincs körülmény, melly azt, mi magában hordja az átok magvát, szentté; mi magában gonosz, azt jóvá, helyesíthetővé; mi a polgári társaság végcélja elérhetését lehetlenné, azt czélszerűvé tehesse. A kóranagyas idők lázkoros közvéleménye felkarolható az eszmét; a hazafiság szép színével mázolható be azt: de átkos lényegét meg nem változtathatá. És ha

kárhoztos volt az ama kóranagyas időkben: mennél kárhoztosab az most, midőn noha még a — béke és bizalom magvai hintegetését hirdető, de tetteleg folyvást konkolyvető — P. Hirlap szerint is, az idők a kórt kiizzadták: a lázas lüktetés ezen anyagát a haza boldogtalanságára azonban helyelközzel még ma is működni látjuk!?

Jaj, és százsoroson jaj azon alkotmányos nemzetnek, melly a kormány érdekeit a nemzetétől elkülöníteni kényszerültnek véli magát! Ily percekben a nemzetélet sinylődési korszakában, olyakat mivel, mellyek — bizonynyal akarata ellen — önéletért, önjerejét emésztik. 'S ilyen lehetett nemzetünk szomorú állapotja akkor, midőn hazafiságot, honboldogításra törekvést helyezett abban sok megye, ha a nemes polgárok bizalmával követpályára érdemesített egyének a haza közszolgálatától, a mennyiben annak vitelére őket a kormány alkalmasoknak 's érdemeseknek tartaná, eltiltja! Azt hívék, hogy a megyei autonomia szent szabadságait bátyázzák körül: ha az ország szolgálatát azon férfiakra nézve, kikre ők magok a hon legfontosb érdekeit bizák, lehetlenítik; ha a kormányt abban, hogy ügyes, honszerető tisztviselőkre bizza az ország ügyeit, korlátozzák! A kormányzást akarák gyöngíteni, lehetlenné tenni: nem gondolván meg, hogy a „pejor medicina morbo“ épen rájuk 's a hazára nézve fogott legkárosban hathatni: midőn a jogszerű választásában korlátozott kormány, kénytelenítve leendhetett oly tisztviselőkre bizza az ország közügyeit, kiknek a megyei közbizalom épen nem nyújtott alkalmat magokat ily hivatalokra kiképezni, érdemesíteni; és hogy épen a megyei autonomiától vonák meg azon kijelölési jogot, melly a szabad választás által gyakoroltatván, kimutatta a kormánynak azon férfiakat, kiket a nemes polgárok többsége közmegegyezéssel, 's így majd közszerzős hivatalokra is alkalmasoknak, érdemeseknek tart vala! . . . Azt hiszszük mi, hogy nincs, és nem lehet addig a hazára nézve boldogság, míg kormány és nemzet viszonyosan egymás bátorságosítására, erősítésére tiszta kebellet nem dolgoznak. Gyászos állapot az, midőn a kormányt oly tanácsosok környezik, kik vele a szabad alkotmányos nemzetnek minden kissé erőteljes nyilatkozatában, bátrabb föllépésében, fejtelenséget, zendülést, szakadást láttatnak; valamint gyászos másrésztől az is, ha a végrehajtó hatalmat gyengítve látni akaró polgárok, a kormánynak a körülmények által szükségessé lett erőlködésében, szabadságtörpítési, alkotmányfelforgatási szándéktól rettegnek! Ily helyzetben nem lehet várni üdvet a hazára, nem boldogságot a közre, nem jólétet egyesekre. Viszonyos bizalom a talpkő, mellyen az alkotmányos polgárat biztosan nyugoszik; ha ez megdőlt, nem állhat fen alkotmány, nem szabadság; 's a nemzetből, melly azt aláánsi segíté, „rút szibarita váz“ leend, melly kész aranyért rablánczot hordani, 's nyakát gyalázatos rabigába hajtani.

Az 1840iki országgyűlés végével örömmel tapasztalá minden jó magyar, hogy a választófalak kormány és nemzet közt omladozni kezdettek, 's hogy romjaikon a bizalom áldásfája virulásnak indult. Történetek azonban nem sokára olyak, mik arra mutattak, hogy a viszketegecs: e romok egyes részeit újra fel-

állítani, néműtt még fenmaradt. Szomorúan igazolák ezen jelenetek nemzetünk gyászos bélyegét, az apáinkon is szünetlenül dúlt viszályok átkát! Hatalmasan szólalt fel akkor e lapoknak dicsőült vezére ily egyes bizalmatlansági falak építgetése ellen; 's vajha szólhatna az ő diadalhoz szokott ajka a követi esküzáradék ellen is, melly mint kéreghez forró repkény kigyózik fel a bizalom áldásfájára, annak szebb tenyészétét ha nem is elfojtani, mindenesetre akadályozni, csökkenteni! Reméljük azonban, hogy viszhangot talál a mi igénytelenebb szózatunk is a nemzet kiábrándult férfianál, 's ők, a haza boldogságát őszintén ohajtok, nem engedendik újra felbujlani o mérgező növényt: hanem tisztán lángoló honszeretettől ihletett kezekkel fogják azt gyökerestül irtani: meg levén győződve, hogy csak üdvös szolgálatot teendnek a nemzetnek, ha a bűsemlekezetű idők e gyalázatos kinövését a bizalom áldásfájáról lefejtve, ezt vidám, erőteljes növekvésre segítendik.

Ha hazafiutlan és czélszerűtlen e záradék, a mint hogy a felhozattak után hazafiutlanságát és czélszerűtlenségét tagadni nem lehet; sikerrel az legközelebbi eredményében, és illoyalis, sőt sértő magokra az esküvő követekre nézve.

Sikeretlen: mert ha fölfehetni a küldöttekről, hogy az országgyűlés folyta alatt magokat holmi igérettel megvesztegetni képesek; hol van a biztosítás arról, hogy az a három, vagy hat év után adandó hivatal kecsgettelésével nem történhetik? és hol a biztosítás arról, hogy az esküvő követ, az eskühátár után nyereendő hivatalért szent kötelessége hű, lelkiismeretes teljesítéséről meg nem feledkezik? Vagy szükséges tehát az eskü, és akkor hogy sikeres legyen, egypár év nem elég: hanem legyen a követ halálaig tartó; vagy nem szükséges, 's akkor, mi egyéb, mint hű demonstratio, a legundokabb, leggyávabb neme a gyanúsításnak, mellyet egy nemes testület a fejedelem, kormány 's az országgyűlés kir. nevezetstől függő köztisztviselői irányában — kik ezáltal, hogy gyengéden szóljunk, bizony nem legjobb honpolgárokat bélyegeztetnek — elkövethet?

De, ha már az ily galádul gyanúsított kormány csakugyan vesztegetni akarja, vajjon egyedül hivatal-adások által teheti-e azt? Nem találhatna-e több, a — nálunk bizony nem igen kövér — közhivataloknál kecsgetelőbb, szédítőbb módot a megvesztegetésre? 's mindezek ellen elzáradékozhatnók-e választott követeiket esküjétt úgy, hogy azok lelkiismeretéhez, az emberi gyöngeségeket ezer meg ezer színezete- 's alakjához képest a megvesztegetés ne férhessen? Bizonyára nem! . . . Im tehát mily sikeretlen a ti hazafiutlan és czélszerűtlen záradékok, melly elvégre is nem egyéb, mint idélen dacz, mellyel hazafui szűkkeblűségeket leplezve, 's minden hatalmat tinkezeitekben központosítatni akarva: midőn az általatok választott tisztviselői törvényszegései felett szeméiteket nagyilekűleg oly számtalanszót behunyjátok: mindazokat szándékoztok a bűnök legterhesbikével — a hazafiutlansággal — vádolni, kikre a fejedelem legfelsőbb 's kétségbevonhatlan jogainál fogva, az ország köz és egyesek ügyeinek vitelét bizni kegyes volt.

nélkülöz, 's egyedül a porta egyoldalú szerződése által az 1830ki forradalomban ellenszegülését nyilatkoztató nemzet akarata ellen történt, 's mivel Milos is, valamint fia Mihály e záradék körül szüntelen vitázott a portával, a szerb ügyet csak úgy lehet tökéletesen ki egyenlíteni, ha azon jog-állapot, mellyet Szerbia szerződésileg követelhet, 's mellynek megsértése az eddigi viszályok oka volt, 's szükségképp jövendőben is leend t. i. a tökéletes befüggetlenség létesítetik, azaz kimondatik: hogy mindaz, mi a porta által ezen önkényes záradék kikötése óta történt, jogtalan tény vala 's azért e záradék megsemmisítetik, 's azon állapot állítatik vissza, melly a porta, 's a győztes szerbek közti egyezkedés alkalmával létrejött, 's melly a drinápolyi béke által kezeskedést nyert 's ezen állapot a szerbeknek belügyeikre nézve tökéletes függetlensége 's a záradék behozatala előtt volt belkormányzási állapot, t. i. a népgyűlés által korlátozott monarchiai rendszer önként értetvén, hogy az Obrenovicsok elűzése mindaddig, míg erre nézve a nép nem nyilatkozik, 's míg e tárgy az európai diplomácia foruma elibe nem kerül, jogszerű nem lehet.

Már most, ha a szerb ügyek befüggetlensége elismertetik, 's az Obrenovicsok uralkodási jogának sérthetlensége kimondatik, miután még is az a nemzet kívánata, hogy alkotmányjal bírjon, a kérdés jogszerű eldöntésére, a nemzet képviselői által öszvehívandó, 's ezek által egy alkotmány lenne készíthető, mellyet a portának mint a belügyekbe beavatkozással nem bírónak kétségbevonni nem lehetne, 's mellynek tökéletes jogszerűségéhez

's életbelépéséhez csak az kívántatnék, hogy arra Szerbia fejedelme esküt tegyen.

Ámde épen az lévén a kérdés: kit illessen a szerb fejedelemség, miután Sándor választása csakugyan a Porta önkényének eredménye, 's így mint a nemzet képviselői által elnem fogadott jog-alap nélküli, az Obrenovicsok törvényes joga sértetlenül marad, 's ha e család örökös jogát kétségbe vonni nem lehet, hogy a porta se alacsonyítassék le az által, miszerint oly fejedelem lép a trónra, kit ő letett, legegyszerűbb mód, ha a dolog a sérelmes záradék előtti állapotba tétetik vissza; 's mivel mind azok, mik azóta történtek, a Portának jogtalan beavatkozása által tétettek, a trón újra azt illetné, kit akkor illetett, t. i. Milost, feltétvén hogy ez a nép által alkotandó alkotmányt elfogadja.

Ilyképen az, mit jogszerűen követelhetni, t. i. az Obrenovics-ház örökösödési joga sértetlenül maradna, a Porta nem compromittálnék az által, hogy Mihály rögtön trónra lépne; Mihály joga sem sértetnék, mert őt csak atyja lemondása következtében illetvén a trón, miután ez azon oknak, melly lemondásra kényszeríté, a befüggetlenség feladásának megszüntetésével, visszafoglalná, ő, ki csak atyja után vette által a trónt, mit sem vesztené: mert valamint előbb, míg Milos lenem mondott, úgy most is trónörökös lenne, nyerne Europa 's a Porta is; mert ha a szerb alkotmány a nép 's fejedelem tökéletes meg egyezésével életbe lépne, az európaiilag biztosították, helyre állván Szerbiában az egyetértés; minden alkalom a hasonló 's Europa békéjére nézve veszélyes — czívó-

dásokra elkerültetnek 's Szerbia az erőteljes 's javítani akaró, 's tudó Milos kormánya alatt — a Porta fő hatalma ópségben-tartása mellett biztosan haladna előre az újra-éledés 's erősödés ösvényén.

Igazítások

Tur, és Tor magyar szók értelmezései felett.

(Vége.)

II.

A mi a magyar tör szót illeti, annak nincs semmi összeköttetése a Tur névvel, persául tur Hammer magyarzata szerint „convivium „tractatio hospitii“ (Wien Jahrb. B. L.) 's ez a magyar tör, hihetőleg a keletrejáró ismaeliták hozták azt közünkbe, ha csak ez is nem régi vallásos szó, melly Tor' nevű istennek hozott áldozatot, 's az áldozatokkal együtt járó vendéglést jelentett. A finn faju csuvaszoknál ma is fejér lovat áldoznak az istennek 's imádkozásuk formulái Tor-Surlaga, Tor-Biter = Gott erbarne, Gott gieb. (Müller II. 460) A voguloknál már e Tor isten Torom; (=a magyar teremő) egész Skandinaviában szint ugy a lapp és finn földön, még az Uralnál is ismeretes volt ez a Tor vagy Thor isten, a német fajok szint ugy tisztelték, mint a finn ugerrek, Grimm és más német tudósok a Donner, Tonnar (mennydörgő szók) megrövidített formájának tartják, de az északi mythológiában az ottani pogány nép vallásokban teremői tulajdonságokkal bir az, mit itt bővebben fejtegetni nem engedik hely, és idő one könyve (Ge-

Végül illoyalis az és sértő magokra az esküvőkre nézve: mert föltösz, hogy kit a legfényesebb, de egyszerűsége legterhesb, legfontosb politikai pályára egy egész meggyőző, vagy legalább választói nagyobb részének bizalma alkalmasnak, a haza érdekei feletti önközlésre becsületesnek lelt, hogy mondok ez, képes lehet a haza érdekeit magán érdekeinek pulyán feláldozni, meggyőződését, lelkiismeretét áruba bocsátani. Avagy nem ezt teszik-e fel a választást, s így közbizalmatok nyilvánulását követő azon kevés percze mulva, midőn e záradéka követeléseket megesküdtetitek? Hittel fogadni azt, hogy az elvállalt tiszti körét pontosan, lelkiismeretesen tölti be a választott, igenis, helyén látjuk: mert van az esküvői szent fogadásban bizonyos neme azon felsőbb hatalomnak, mely az embert tett ígéretére akaratlanul is emlékezteti; de nincs erő, nincs semmi biztosság abban, hogy az eskü által meghatározott évek után az esküvő hivatalt ne vállaljon, vagy a feltett vesztetés egyéb nemének ne engedjen. Ha tehát voltak, kik e záradéka is megesküdtek, azok vagy nem gondolkoztak a felett, mit cselekedtek; avagy ha gondolkoztak, feledék a csak kevés perczekkel előbb rájuk nézve nyilvánult közbizalom feletti örömiük mámorában azon záradéknak bizalmatlanságot rejtő fulánkját.

Es most még egy pár szót a P. Hirlap „Visszatorlására.”

A P. Hirlap leczkét szeretne tartani nekünk azon jobbgyi tisztelet és hódolat felett, mellyel koronás királyunknak tartozunk. Elhiszi mindenki, hogy nem a P. Hirlap, és nem az ő, hozzá valóban méltó — X — vitéze az, kinek lezckére e pontban szorulnánk. Mélyebben vésvé magyar szivünkbe föl-kent királyunk szentséges személye iránti hódolatunk és tiszteletérzésünk, mint hogy szükségünk volna arra ezen vitézekről figyelmeztetni. S nem akarunk mi viszont a „Visszatorlás”nak etárgyat illető soraira visszatorlású dolgokat említeni, mellyekből kitűnik, hogy voltak feledékenyek, kiket tiszteletre és engedelmességre nem illy diatribák idéztek vissza. — Egyébiránt áll idevonatkozólag előbbi állításunk teljesen: mert az orsz. közhivatalokat nálunk a fejedelemadja (1523: 17.—1741: 15.), s így a záradék hová legyen értendő? magában világos.

Illedelemről, feleletrevonásról, törvényes következkékről is szól még — X — a P. Hirlapban. Ezekre részint meg lőn már felelve; s a mennyiben talán az elég nem volt volna, idézzük neki a Világ 1841. évi 94. számából a 413. l. álló, a jelen esetre is igen illő sorokat: „Azoknak, kik mindig szabad sajtót, vitatási korlátlan szabadságot, örökös, mindent orvosló napfényt emlegetnek, felette rosszul áll, pártdekeikre nézve, a másképp vélekedőktől nem tudom micsoda kimérlést követelni, s szorulszóra azon okokat hozni fel e kívánat mellett, mikkor a boldogult Genz a megelőző könyvvizsgálatot, csak hogy sokkal jobban, védelmezte; felette rosszul áll nekik — mondom — csodálkozni, ha azok, kik enny sokáig paczkáztak, utoljára feljajdulnak, s nem hasonlítanak azon sváb herczeghez, ki mindenét átengedte a jövevényeknek „um mit dem Feinde keine Verdriesslichkeiten zu haben.“ E sorok a szabad sajtót sürgető

Pestmegye RRnek is, a mennyiben a P. Hirlap dorongos — X — vitéz fenyegetőzéseit netalán magokéva tenni akarnák, minden tisztelettel legyen mondva — mutatis mutandis — szólanak.

E fenyegetőzés mindenestére szép adalék azon liberalismushoz, mellyel — X — ur, és általa a P. Hirlap a szabad sajtót, szabad szót és szabad véleményt kezelteni kívánják. Mit gondol a P. Hirlap, vajjon nem volna-e jó keresztülvinni azt, hogy ezen „visszatorlási“ fenyegetőzése az ő dorongos vitézének, a követi utasítás „szabad sajtóról“ szóló pontjának mintegy commentatioja gyanánt „pótlékutatis“ adassék az országgyűlési követeknek?..

A fogadott vagy fogadatlan prókátorokodásra nézve nincs mit mondanunk egyebet, minthogy erről szóltában is, mint az vele már sok más alkalommal megtörtént, nem tudta a hyperbóles hirlap — X —, hogy mit beszél. — Fontosb az, mit a „kéretlen lovagok“ ról felhoz. A mi kérdéses cikkünkben „egy szó sincsen“ Ráday és Szentkirályi Móricz urakról. Rossz szolgálatot tett mindenestére a p. hirlap „fogadott“ — X — prókátor ezen jó uraknak az által, hogy tisztelt neveiket badar beszédbe beszötte. Minthogy azonban ez megtörtént, ki kell nyilatkoztatnunk, miszerint mi ezen jó urak szivéről s eszéről fölteszszük, hogy ők a becsületesség mérfokát, nem a politikai ellenvélemények, s jelesen nem a p. hirlap dorongos — X — vitéz becsület-scalája szerint mérteszkék; s így nincs okuk szögyenleni azt, ha a Világ „urai“ magokat becsületök lovagul vetnék is fel.

Fölösleges megemlítnünk, hogy a jelen cikk polemiai részére a P. Hirlap „Visszatorlása“ kényszerítte bennünket. Ezt azok kedveért jegyezzük meg, kik a P. Hirlapnak vakon hódolni megszokván, a vitatások illy nemét csak neki tudják megbocsátani. — Józan, kiábrándult, méltányos közvélemény, igaz van a nagy Széchenyinek, mellyek nincsen szegény házánkban!

Eszméltetés.

Mióta nemzetünk életviszonyai nyilvános elmélkedés tárgyává kezdett lenni; mióta journalistikánk szabadabb téren kezdett mozogni, az üdvösen hatni akarók szerény munkássága közben, sok kontárkodó, sok szemtelen ügybajnok lépett föl tanácsos, feddésel, korholással, jog- és igazságszónoklással, elannyira: hogy a gyengébb elmék gyakran kísértettek jöttek az álnokok szépen fődött farkasvermébe hullani. Az e nemű lélekvasárlásnak föltűnőbb példáját azonban alig találhatni, mint a P. H. 242ik számú vezércikkében, melly mind azon bajt, vesztélyt és szerencsétlenséget, melly annak mákonyos fekete szavaiban, s a feketék közötti fejtér sorokban harmadfél év óta rendszeres működéssel hintették, szép módjával azok lelkére akarja áthengeríteni, kik a szellemgyilkolásnak, a szivmérgezésnek s vágyak telhetlenségig izgatásának eleitől fogva nyílt ellenei valának. Nagy botorság és gyanúsítási ösztön kívántatik hozzá, hogy ember, ki mindennemű egységét, harmoniát s törvényszeresítette polgári viszonyt dühült szenvedélyességgel megrohant és marcangolt — azt merje állítani, hogy nem ő jár „destructiv

és anarchicus“ ösvényen: hanem azok, kik őt, mindent egymás ellen uszító kábultsága közben, eszméletre s a főnálló viszonyok iránti kiméltre, szóval — megfontolásra és fokozatos haladási működésre intették! Botorság és határtalan adagu szemtelenség kívántatik hozzá: magát békés úton levőnek s törvényes eszközöket hirdetőnek [állítani akkor: midőn ezernyi példányban forognak közközen az ellenkezőt tanúsító bizonyítványok. Illy jelenet, a daczos elbizott-ságnak és önvakításnak legutálatosb neme. Ki elvért küzd, s az elvért meghal: tiszteletet, vagy legalább részvétet érdemel; de ki elvért hirdeti s elvért banyailag elhagyva, rágalom s gyanúsítás védbástyája mögé vonul, az szánakozást nem, de igen megvetést érdemel. A P. H. szerkesztője reform emberének hirdette magát, és megkezdé a reform munkáját; de ügyetlenül, de veszedelmesen; működése veszélyel fenyegeti a nemzet nagy részét; talán az egész hazát! Ő látja ezt; lelke — ha vak daczossága és határtalan gőgje álomba nem ringatná — megtörné most a felelősség iszonyú terhe alatt, s a világhordozó Herculesből guzsaly- és nyelvpörgető banya lenne, hogy az őt sújtó vádak ostoresapásait mások fejére szátyárkodhassa. Azt kérdi a hős, szép önméltósági szándékkal: ki hozta a háziadót sajtó útján legelső indítványba? s miután a gr. Dessewffy Emil és gr. Sztáray Albert neveket oda állítja, — oly szép hiedelemben van, hogy az adókérdés miatt keletkezett minden iszonyatos-ságot a mondottakra és azok conservatív-haladó elbarátira fogja háríthatni a felelősséget! Nem úgy, nem úgy, nagy-bóles úr! Midőn valaki mást fegyverrel meggyilkol: azt fogod-e bűnösnek kiáltani, ki a fegyvert kovácsolta? vagy — midőn valaki szándékos gyujtogatással a helységet lángba borítá — azt fogod-e szigorú fenyték alá vonni, ki a tűzhelyen, honnan a gonosztevő parázst von, — a legelső szikrát felszította? Nem, így nem sikerül kibújni a felelősség nagy terhe alul, melly alkalmasint már konyitni kezdi ezen új óriás (!) velőterhelt agyát! Nem az a kérdés, ki, hol és mikor pendíté meg első a tárgyat; hanem — ki hogyan, s milly eredménnyel kezelte azt? Egy lap sem erőszakolá azt rettegető szónoklataival, hogy ne mondjuk, átkozódásaival; egy sem kötött vele össze annyi utópiai ábrándosságot egyrészlül, s annyi alkotmány-biztosította jogok eltörlését más részlül; egy sem akarta pillanat kérdésévé s határozat tárgyává tenni, mint a P. H. és elbarátai: egy sem kötötte ki-zárólag ehez a haza üdvét s önnön cselekvőségének mértékét. Széchenyi I. és Dessewffy József grófok valának — tudunkra — első, kik azt megpendíték: de valamint ezen érdemdús honfiak, úgy az időségi sajtó többi orgánjai is érlelni akarák az ügyet. Egyedül a P. H. erőszakolá azt. Ez a különbség az adó elvtől pártoló egyéb lapok és férfiak között. Legyen ez elég figyelmeztetésül addigis: míg talán ujra találkozzunk, azon amputationalis operatióra nézve is, mellyet most — igen, épen most!! — indítványoz.

Szónoklat.

Nem tehet a sajtó egyegy üdvösb dolgot, mint ha olly szónoklatokat viz közönség elé, mellyek mind a mellett is hogy legközelebb csak egyes megyék helyzetéhez alkalmazvák, elveket s tanokat foglalnak magokban

schichte des Heidenthums im Nördlichen Europa; Darmstadt 1822.) s Müller gyakran említett nagy munkája eligazíthatnak mindenkit e tárgyban.

Végezetül még azt is megjegyzem, hogy Dankovszky szótárában a magyar tör szó a vendus, trór: német Trauer szókkal alap nélkül soroztatik össze, mert trór gyászföld, trórati gyászolni — jelent, de nem tört, és torozást, a német Trauernek sincs illy jelentése; a szláv turonopol (szomorúság földje) is hát sem nem a magyar Mezőtur, sem a német Trauer, vendus, trór: nem a magyar trór.

Szláv nyelvtudósok tisztá a német „Trauer“, wend „trór“ orosz „toropein“, latin „torpeo“ (Arndt p. 63) a „turowno“ s latin „torvus“ szók közti rokonságot közelebbről fölfejteti, Bopp, Pott s más nyelvtudósok a szláv, latin, görög, zend, és sanskrit nyelveket együvé osztályozták, a nyelvtudomány illy jeleni állásponjtjánál fogva nem ok nélkül állítom, hogy miután a Kafferek siaposchian nyelv dialektjében t o r = niger (Elphinstone Gesandtschaft nach Kabul II. 496) a szláv „Turropolje“ eredetileg fekete földet jelenthetett, gyász fogalma csak később ragadván ahoz, már pedig a kafferistáni nyelv-ágazatokról ki van mutatva, hogy azok régi zend nyelv bélyegűek. (Götting: gelehrte Anzeig: 1839 p. 1532) tehát ha Tur *) nevű tartomány

*) Kérdés még az is, vajjon „Turowno“ szóban nem a szláv r o w n o = planus, r o w i n a = planties, magyarul rónaság rejtezkedik? tehát „Turowno polje“ = rónaföld. s ez esetben „Mezőtur“ magyaros névre még csak alkalmazni sem lehetne.

léteznék Keletindianában gyász és szomorúsági jelentésben, a mit azonban előbb ki is kell mutatni — úgy az a régi áriusok nyelvéből fennmaradt szó lenne; de nem turáni azaz nem szittyá földi, mert hogy más volt az áriusok. s ismét más a turániak vagy ázsiai scythák nyelve, kétséget sem szenved, ha Benfey Theodor legújabban bötudomány-fel nem világította volna is e tárgyat; azonban tagadni nem lehet, hogy az iráni és turáni háborúk, s nép-vándorlások következtében később az északi nyelvek nagy befolyással voltak a közép s déli ázsiai nyelvekre; de azért, mint a jelen eset mutatja, tapogatózva kell járni, mert nincs könnyebb, mint a részleteket mellőzve általános categoriákban összeolvasztani a legkülönbözőbb nemű dolgokat, mi által azok nem felvilágosíthatnak, hanem nagyobb homályba takartatnak. Pesten febr. 25 1843. Kállay Ferencz.

Közlemények Ponori Thewrewk József „Utazás-naplójából.”

1842. oct. 27dikén, Váradolásziban meglátogattam a helybeli görög egyesült lelkész, tiszt, tudós Alexi János urat, a „Grammatica dac-romana“ ismeretes szerzőjét, ki szives fogadása jeléül egy szönyomozási dolgozatát mutatá elő, melly által az oláh nyelvben meghonosult magyar szókateredettekkel igyekszik fölcsereelni. A magyarul tökéletesen tudó s igazságszerető férfiál, valódi gyönyörpíllanatokot élveztem. — Ez élvezet lelkembe olly élelken tapadt, hogy általa magam is hasonló szönyomozati fürkészetekre nem egyszer buzdítatom. Mit a ki-

tűzött célra magamból s könyveimből meríthetek, azt szorgalmasan betürendbe sorozom, egykor talán közre bocsátandót. De őszintén megvallom, hogy idézett tudományos foglalkozásomban többször megakadok, mint nem. Így vagyok megakadva például, a mindjárt előadandó szönyomozási kérdés kellő megfajtásával, mire az oláh tudósok kielégítő feleletét a tudományok érdekében bizodalmasan kikérni nem késem:

„Mi az eredeti oláh neve Erdélynek?“ mert mi az oláh köznépi száján forog, az „Argyal“ ösnevezet. egyenesen az „Erdély“ után mimelteleit, és mi a legújabb oláh iratokban használtatik. a „Transsilvania“ név is csupa „magyar csinálmány.“ Ugyanis a sokérdemű Benkő József világosan írja: „Regionis nomen Transsilvania in Aula Regum Hungariae natum est, ac omnium primum actate Andrae II. et Belae IV. Regum, ita dici scribique ocepit.“ Lásd: Transsilvania. Tom. I. pag. 3.

Nov. 7dikén. Kassán a püspöki titoknok, tiszt, tudós Homonnay József ur beszélé, hogy az irt város Téhány nevű helységében hatvan év előtt tiszta magyarok laktak, ma pedig csak tót beszédet hallhatni. Kitől ő állítását őt esztendő előtt vette, az ugyan Téhányban született, lakott, megvénült és elhunyt utósó tisztes magyar vala. A derék titoknok hazafiai érzékeny előadása is képes leendett engem mély keserüségre fakasztani, ha a nemzetiség tetemes apályának megtudása egészen le nem vert volna.

mellyek az egész honra nézve áldáshozó magvakint hintethetnek szét. Illyen lukanényei Luk a Sándor önságának beszéde, mellyel a szónoklati jeles tehetségiről is országoszte ismért férfiú f. hó 25d. ns. Hont megye főispán-helyettesi fényes hivatalába lett igtatásakor a tisztelt megyének nagyszámmal összesereglett KK. RR. és Vendégeit üdvözlette. — Közöljük azt, mint drága gyöngyét nemzeti szónoklatunknak, melly noha főleg azon ns. megyének van körülményihez alkalmazva, mellyben elmondattott: a helybeli viszonyoknak nagy tapintattali festése mellett nyilván hirdeti azon országfihoz illő mély pillantást is, mellyel abban köz ügyeink vezetésére nézve tekintet vettetik.

Tekintetes Karok és Rendek! Midőn öcsászári, és apostoli kir. Felségének határtalan kegyelméből, e nemes Megye kormányzói székét elfoglalón, bizonyos neme a szent borzalomnak futja át lelketem, oly neme a tiszteletgerjesztette remegésnek, minőt a vallásos kebel szent helyek látogatásánál érzeni szokott. Mert hol a dicső Koháry-nemzetség fényelt; hol csak nem régiben korunk legnagyobb magyarja, a tisztelte szerett Majláth György ragyogott, kinek mint valóságos fő-ispánunknak — halhatlan országos érdemeinél fogva — személyt körülövező fényköréből, e székre is áthatnak sugári: ott a dicsőítettekhez képest minden tekintetben csekély, igénytelen személyem csak azon reményben léphet fel, hogy koronás Fejedelmünknek ebbeli intézkedése tartozó tisztelettel fogadtatván, a tettes Karok, és Rendek bölcseségével párosult szívesége, 's a tisztviselő kar munkás buzgósa, pótlandja mind azt, minek állásomnál fogva hijával vagyok. Méltan remélhetem pedig ezt különösen én, ki e Megyében születve, neveltetve 's eddigi életem legnagyobb részét köz hivatalban e megyében töltve; nem jövök, de visszatérek a tettes Karok, és Rendekhez, kiket együtt véve tisztelni, egyenkint szeretni megszoktam. kikkel leölt bús és öröm-óráimnak emlékeztetel. — Hont iránt bennem mélyen gyökerezett és semmi viszontagság által ki nem irtható rokonszenvemnek — mind annyi éltetői, kikhez — nem egyedül atyafiság, barátság, 's viselt közhivatali kapcsolat, de a vagyon, nevelés, 's más illy magány-viszonyokból keletkezett egyformaságból származott — oly neme a szíves érzelmenek köt, melly csupán a tökéletesen egyenlő embereket szokta viszonyosan boldogítani! és innen van — hogy a zöld-asztal és a hivatal körén kívül a Tettes Karok és Rendeket, mint családom tagjait szeretném tekinteni. Itt pedig, az illy viszonyokban annyira kívánatos gyengédséget, köz ügyeink elintézésének modorául, a hivatalos szigorúság mellett behoznom sikerülne, úgy leghőbb vágyaim egyikét érendedtem-el.

Igen, Tettes Karok és Rendek! Békét, barátságot, egyetértést, 's ezeknek majd mulhatlan következményét, a Megye javát, diszét előmozdítani fő törekvésem leend. — Voltak, vannak, és lesznek politikai színezetek ellenvélemények; voltak és lesznek választási surlódások; mind ez magában a dolog természetében fekszik, sőt minél nagyobb fokra fog az értelmiség emelkedni, 's ez által a politikai nézetek tisztulva kifejlenni: annál több lesz ugyan a színezet, de annál türelmesebbek az ellenvélemények is; mert csak a vastag tudatlanság követelhet vélemény-csalhatlanságot, csak a kaján gonoszság tulajdoníthat politikai ellenéget mindenben rossz akaratot. (Igaz! Eljen!) — Ha ez igaz általában, igaz még inkább hazánk körülményire nézve, mert bölcs kormányunk törvényes pályáján haladva, az eddig ellenében követett védelem szükségé elenyészett oly annyira: hogy ha némely törvényhatóságoknak, az önkormányzati jog feletti vitáját kivesszük, nincs lényeges tárgy, mi iránt ellenkezés volna. Minden véleménykülönbség tehát, az alkotmány sánczain belüli haza polgári közt van, kik valamint egyenlő joggal bírnak ügyeik elintézésében szabadon szólami: úgy érdekük-is ugyanazon egy lévén a köz czélra, t. i. a hon boldogságának előmozdítására nézve — nem különbözhetnek. Az eszközök megválasztása tehát az, mi felett különbözhetnek, különböznek, sőt száz és százféle ágazhatnak a vélemények a nélkül, hogy bár mellyiket kárhoztatni igazságosan lehetne. (Hangos! Eljen!) Meggyőződés szerint, jelen körülményinkben, 's különösen kormányunk törvényességét, Fejedelmünk példa nélküli szelidségét tekintve: nincs egy egy sürgetőbb szükség annál, mint hogy törvényszerű kormányunk erőteljes legyen, mert, az eszközök megválasztásában annyifelé szét ágazható vélemények surlódási közt, majd nem mulhatlanul következni szokott törvénytelenések és szabadságok; ez átalakulási korszakban, az alkotmány sánczain kívüliekben gerjesztett, 's netalán megghiúsult reményekből eredhető, az egész hazát veszélybe dönthető féktelenség megzabolozását, csak az összpontosított kormányi erő eszközölheti. (Hangos! Eljen!) Es ime Tettes KK. és RR. éppen abban áll a megyei politikának bölcsesége, hogy autonómiajának épségbeni fentartása mellett, a szükséges kormányi erőt támogassa a nélkül, hogy az e részben szükséges egyensúlyt, akár saját hatalmának terjesztése, és így amannak akadályozása, akár ellenben fenállását feltételező ebbeli jogainak szolgálképpen feloldozásával megzavarja. (Hangos, tartós eljen!) — Mi közvetlen a megyei viszonyokat, 's ahoz képest engem illet: noha a szabad választásból folyó pártosságokban a helyzetbeli körülmények hatalmánál fogva mindig részt vettem; kormányzói jelen hivatalomban még-is (ha hogy pártok felállandak (azokon felülemelkedve egyhez sem kívánok tartozni, nem mintha állásomat oly magosnak képzelném, vagy az eredmény felett kétségeskedném: hanem mivel az említett körülmények hatalmán túl lévén, igazságos akarok lenni. (Eljen!) — A Tisztviselő-kart pedig szívesen ké-

rem, hogy eljárásaikban az eddig követett tisztaságot — mellyet az irigység sem tagadhat, 's mi részben bátran állíthatom, Hont a legdicsőbb Törvényhatóságok közt áll — mondám szívesen kérem: hogy az eddig követett tisztaságot fentartva, becsületparancsolta buzgósággal viseljék hivatalaikat; mert ha megvétést érdemel oly magány személy, ki szavát nem tartja, mennyivel inkább egy tisztviselő, ki a Rendek színe előtt esküvel erősített fogadást tön hivatala pontos teljesítésére. Minek megtartása esetében bennem nem előjáróra, de őszinte barátira, 's méltányos tiszt társra; ellenkezőleg szigorú bíróra fog találni.

Fogadják végre az igen tisztelt Megyék küldöttjei, és többi minden rendű hazafiak, szíves megjelenésökért őszinte köszönetemet; 's engedjék, hogy nemzeti szokásunk által ünneppé avatott e napnak dicsőítésére megjelenve, — ittélüket személyem iránti szíves barátságunk is tulajdoníthassam, mit részemről minden alkalommal viszonzoni főbb örömeim közé számítom. (Hosszan tartó Eljen!).

Egyesületi 's intézeti közlések.

A kisdedovó i. M. t. egyesület közp. választottsága f. é. martius 29én Festetics Leo gróf elnöktele alatt ülést tartott, melly alkalommal a közgyűlési végzések foganatosítására vonatkozó 's egyéb benső dolgok elintézése közben: I. Bejelentettek az utóbbi közgyűlés óta aláírt alapítványok. Ezek szerint Kápolnai Róza k. a. 100 pft. 's Szankoványi Erzsébet b. Gerliczy Vinczené öngy. 100 pft. valának kegyesek ajánlani, melly hazafiai részvétőkért valamint főkválasztmányi elnök Bezerédj István urnak szíves közben jártaért köszönet szavaztatott. II. Lovász Miklós Tornamegyei főszb. 's egyesületi képviselő úr ivén a tisztelt képviselő 's id. Ragályi Károly urak, továbbá pénztárnok Antal Mihály ur ivén Gombos Bertalan, kir. igazg. ügyész és Sréter Horác tb. a titkoknén n. t. Danilovics Mihály kassai megyebeli áldozó pap egy egy részvényt kötelezven, ezek színteköszönettel fogadtattak. III. Pilassanovics Antal tb. egyesületi képviselő ur saját ivére következő ajánlatokat vala szíves szerezni, mellyek szerint a tisztelt képviselő a hat éves részvénynek megfelelő öszletet u. m. 36 pftot, Pilassanovics Flora, Latinovics Jánosné assz. 20 pft. Pilassanovics Julia 1 aranyt, Pilassanovics Lajos tb. 10 pft; Vojnic István tb. 10 pft., egy névtelen Szabadkáról 3 pftot ajánlván az egyesületnek, ezen hazafiai becses adományokért köszönetét fejezte ki a választottság. IV. Az egyesület ügyeinek elősegítéséül Danilovics Mihály, Fényes Elek tb., Mühr Antal h. ügy. 's Vojnic Barnabás fszb. urak képviselőkké kértettek meg. V. Kunoss Endre „Dajkakönyv“ című becses munkája, 's Fekete János Gyorsszámitója, mellyekkel szerzőik kedveskedtek, köszönettel fogadtattak. VI. A titkoknok bemutatta az egyesület ez idej. „Évlapjait“ 's „Közlemények a kisdedovás 's elemi nevelés köréből“ című folyóiratának 10 füzetét, mellyek a t. közönség figyelmébe 's pártoló részvétkébe ajánltanak. Kacs Kovics Lajos egyesületi titkoknok.

Budai jótékony nőegylet. F. évi april 25. tartott ülésben az illető számolókat számot adának a múlt évi bevételekről 's azoknak hová lett fordításáról; ezek közül a következők nyilvánosságra juttatni határozattak. Iször a szegények közti kiosztást illetőleg: Fens. cs. királyi főhg. nádor kegyeskedék ajánlani 2500 f.; Fens. cs. kir. főherceggasszony 840 f.; hg. Brezenheim Ferdinánd 125 f.; gróf Brunsvik-Majthényi ö excczálja 268 f. 53 kr.; gróf Festetics Sándor Vilhelmina 30 f.; Kalocsai érsek Klobusiczky Péter ö excczálja 100 f.; Vörös-Hiemer 200 f.; Majthényi-Beniczy Marianna 50 f.; Szeth Kristóf 10 f.; Pollák Márk 25 f.; Lövy özvegnyő 25 f.; László-Szücs Jozefa 15 f.; néhai Totis örökösei 25 f. II. A kisdedovó tanodák at illetoleg: Öcs. k. Fönsége Mária Dorothea főhercegné 125 f.; ország primása herceg Kopácsy 250 f.; Kalocsai érsek Klobusiczky Péter 50 f.; Vörös-Hiemer Katalin 50 f.; gróf Bekkers-Rothkirch Natalia 15 f.; Wolf ur 15 f.; Schotti perjel Schultesz Zsigmond 25 f.; Szeth Kristóf 10 f.; Hellenburger ur 5 f.; Jakab Antal 2 f. 30 kr.; Krenner József 2 f. 30 kr. III. A Sinylök intözetét illetoleg: Öcs. k. Fönsége a főhercegné 273 f. 12 kr.; egri patriarcha érsek Pytker László 500 f.; gróf Lányi-Csáky 300 f.; Pollák Márk 1250 f. IV. Gyámház at illetoleg: a nőegyleti öszves hölgyek az élelem pótlásául gyámoltjaink számára 470 f.; Majthényi-Beniczy 12 f.; V. Az élelembeli illetoleg a gyámház számára: gróf Brunsvik-Majthényi ö excczálja 60 pozsonyi mérő kétszeres búzát, 5 mérő darát, 15 mérő árpakását, 25 itcze köleskása, 25 itcze borsót, 16 itcze lencsét, 1/2 m. szalonát 's 1/4 mázsza zsirt. Majthényi Bartakovics Marianna 2 bárányt, 6 zsák burgonyát. Özvegny gróf Forray Julia 1 pozsonyi mérő babot, 1 mérő lencsét, 23 font lekvárt. Borban: Majthényi-Bartakovics Marianna 3 akót; Schreiber Katalin 2 akót; Rösler Josefa 4 akót; Kracher ur 10 akót; Öf-

ner Ferencz polgármester 1 akót; Czillich Lajos 1 akót; báró Wimmer 1 akót; Heinrich Lajos 1 akót; Thoma szószólo 1 akót; Menner városi seborvos 1 akót; Kisfaludy 1 akót; Culmann Rozália 4 akót; Majer Terezia 1 akót; Haltmayer Erzsébet 1 akót; gyűjtés által 31 akót. Fában: Országunk primása herceg Kopácsy József 6 öl tuzi fát; Jenői uradalom 4 ölet; Keszler József, polgári kesztyüs egy sérülés-kötöt. Özvegny gróf Brunsvik-Majthényi ö excczálja egy öntött harangot házi kápolna számára; gróf Chottek-Brunsvik Henrika 3 szegény leányt ruhával látott el. VI. A kisdedovó tanodák számára adott fát illetoleg: Ország primása herceg Kopácsy 6 ölet; Jenői uradalom 4 ölet. Mind-ezen kegyes adományoknak hová lett fordítását érdeklőleg: 1ör a házi szegények közt kiosztattott 5280 f. 21 kr.; 2or az orvosi szerekre 1375 ft.; 3or neveltetésére egy vak növendéknek és a vakgyógyító intézetre 930 f. 1 kr.; 4er a kisdedovó tanodákra, ide értvén a szállásbért, fizetését a tanítóknak 2375 f.; 5ör a 24 sinlödök kintartására, ruházkodására, 's egyéb szükségések fedezésére 6137 f. 52 kr.; 6or gyámolttaknak kintartására, ruházkodására 's egyéb szükségéire 3072 f. 42 kr.; 7er különféle apró kiadásra 310 f. 24 kr. Kiadta a fönnevezett ülésbül Külkey Henrik egyesületi titkoknok.

Megyei gyűlési tudósítások.

Honthbul. Ipolyságh, april 26d. Közgyűlésünk tegnap előtt vette kezdetét, 's e kezdet kis-sé zivataros volt: mert azon kérdésnek kelle eldöntetni: „a törvénykönyvbeni hitforma szerint tegye-e le megyekormányzói esküjét újan nevezett főispáni helyettesünk, mikép azt Hont KK. és RR. f. évi martiusi közgyűlésekben elhatározák? avagy megmaradva a százados szokásnál, azon esküforma szerint-e, melly a kinevezést magában foglaló k. kir. leirathoz volt mellékelve?“ — Győzött a több századokon át megtartott 's így törvényerejűvé szentesült szokáson alapuló kir. parancsot tisztelő 's a körülményeket méltánylani tudó nagy többség, és hosszas, nem épen épületes vitakozások után, határozattá lön, hogy miután az volna a megye Rendeinek ez érdembeni meggyőződése, miszerint honunkban az írott törvényen kívül a hosszú idők folyamán át gyakorolt, fejedelem és nemzet közmegegyezésével szentesített szokásnak is tulajdonítandó a törvényes erő, figyelembe vévén továbbá a törvényben foglalt esküformának, a főispánok és helyettesek hivatalának az 1492dik eszt. 33. törv. czik hozzásának ideje óta majd végkép megváltozott viszonyait tekintve — elégtelenségét; de azon okból is, miszerint tapasztaltattak nemcsak e megyében legujabban, de más többekben is, a leküldött esküforma letétele mellett főispánkodott, a megyék szeretetét és bizalmát birva több jeles egyének, 's ismervé újan kinevezett főispáni helyettes urnak honszeretétét, 's mindent, mit törvény és igazság kötelesegeül tesz, egy honfink hön átkaroló jellemét, nem lehetne tartani attól, miszerint e ezen, majdnem általános szabály alól kivéltet képezendne, elhatározatták a megye Rendei, hogy a törvényes esküformától ezuttal elállván: a kir. leirathban foglaltnak a főispáni helyettes ur általi leteendésébe az 1838ki jegyzőkönyv 1609ik számának nyomán megnyugodván, óvasképen azt rendelték a jegyzőkönyvbe iktattatni, hogy a törvényben nem létező esküformák leküldése szükségének jövöre elhárítása tekintetéből, 's miután a leküldött esküformában is hiányoznának oly kitételek, mellyekre hogy a főispán vagy helyettese hitét letegye, szükségesnek tartják; ns. Hont KK. és RR. országgyűlési követelőknek egy új, a nevezett hivatal jelen hatásköréhez mért esküforma elkészítésének szorgalmazását teendettékkötelesegül, melly határozatnak országgyűlésileg is leendő pártolására a többi törvényhatóságok felszólíttatni rendeltettek. —

Ugyanaz nap délutáni órákban megérkezett mvarosunkba újan nevezett főispán helyettes ur, lukanényei Luk a Sándor, kir. váltószéki ülnök ö, nsága, miután utjában Drégelynél az ottani három zászlaja alatt tisztelgő nemesség által 's utóbb az eléje sereglett számos uraságok által üdvözöltetett. Érkezését mozsarak durrogása 's az eléje sietett sokaság harsány éljenezéi hirdették. Még az napon tisztelgtek ö nságánál ns. Pest, Nógrád és Esztergannak, mint színte Barsnak is mélt. b. Majthényi L. főispáni helyettes ur ö nsága által vezérlett — fényes küldöttsegek; a selmezi kir. bányászati intézet, és a megyebeli ágostai és helvét vallásu papságnak számos tagokból álló megbízottjai. Ipolyságh a tisztelte szerett helyettes üdvözletére szűzsereget küldö, 's az ünneplésen öltözött kilencz leányka, kilencz koszorút nyujta át a férfinak, ki mit önmaga mondá: „nem jöve, de visszatérek a szerett megyébe.“ — Tegnap, a számos úri vendégek jelenlétében tartott sz. miscáldozata „Jövel

szeni Lélekkel vegződven, az 16 alispán úr elnöklété alatt megnyitott közgyűlésből, fényes küldöttség nevezetével, őnságát a főispáni szék elfoglalására meghívandó. A küldöttséggel megyei terembe lépő főispáni helyettes urat hangos, szűnni nem akaró éljenek fogadák a nagy számmal összesereglett KK. és RR., 's miután az illető k. kir. leirat felolvasása után az esküt, a tegnapi határozathoz képest őnsága letévé, székét egy az ünnepélyhez 's a megye jelen helyzetéhez alkalmazott hangzánk tekintetében mély statusférfit nézetekkel bővelkedő, hangos éljenekkel többször megszakasztott remek beszéddel elfoglalá*, mely beszédet a megye érdemes főjegyzőjének üdvözlő szavai követének. Majd az ünnepélyre megjelent nagyszámu vendégek neveiből füze őnsága koszorút ns. Hont megye tbirái sorába. Felolvastatván 's elintéztetvén néhány k. k. parancsolat, az elnöklő főispáni helyettes úr őmlga a gyűlést e napra bevégzettnek nyilvánítva, székét ismételt éljenezések közt elhagyá, 's terembe vonulva, ott a ns megye tiszt karának tiszteletességét fogadta. Az igatási ősi fényes pompájú ünnepélyt gazdag ebéd követé, a megyeházi szin alatt, 's a közel 400 személyre terített asztalok körül vég áldomásul poharak ürítettek Felséges urunk és királyunk; majd Felséges asszonyunk a császárné; a súlyos betegségéből szerencsésen fölüdült cs. kir. főherceg Ferencz Károly; a hazaszerte tisztelve szeretett Nádor ő fenségök 's az egész cs. kir. ausztriai Ház fenséges családtagjai egészségéért, a nmlságu Majláth György országbíró, a megye valós. főispánja hosszas, boldog életeért, mind a főispáni helyettes őmlsága elkészöntésére. Ezeket követék több számtalan toasztok, közöttük legtöbb az ünnepelt főispáni helyettes ur őmlsága és szeretett családja egészségéért. Így ment ez ünnepély a legszebb rendben, kedves vidámsággal, míg nem az egyik párt követ-jelöltjére köszöntetvén a franczia pezsgő gyöngyei, az annak tüzetét már felhevült ifjuság közt erre keletkezett viták, ebéd multával kellemellen viszonzásokra szolgáltattak alkalmat. — A eszinteremben adott táncmultság népes és vidám lön. Hont szép hölgyeinek kellemes körtánca, 's az egész társasági feszitelen közlekedés, feledteté velünk a délutáni világot.

A közgyűlés folytatott. Fő tárgya tanácskozásinknak: az országgyűlési választmány utasítási munkálata. Az adó szomorú sorsa nálunk talán nem is kétségtelen; azonban köz vállalatokra, 's jelesen a fumei kikötő és vasutara örömet fizetendünk, — Ezekről 's a követválasztási nagy nap eredményéről annak idejében.

▼ Tornában ápril 24-én tartott követválasztási és tisztújítási-gyűlés eredménye következő: Első követnek nagy szótöbbséggel Komjáthy Sámuel, másodíknak Soltész János egyes akarattal választott. — Első alispánná köz akarattal Koós Károly, 2dik Komjáthy Sámuel lett. Főjegyző: Soltész János; al: főjegyzői címmel Pathy József; tszltb. jegyzők: Horkovics László, Lovász Sámuel. Főügyvéd Zsarnay Imre, alügyész Gotthárd Jób. — Főadószedő Gelley István. — Felsőjárásban fősz. bíró Lovász Miklós; al: Soltész Gábor. Esküttek: Szányi Ferencz, Csizsár Zsigmond. Alsójárásban fősz. bíró Gedeon János; al: Gelley Antal. Esküttek Papp János és Szilágyi József. Lajstromzó: Csizsár Ferencz egyszersmind tiszt. jegyző. — Szamvevő Péchy Ferencz. — Bátorságibiztosok: Chazár Károly és Rajtzy István. Irnok: Csutor László. Orvos: Sihulsky Alajos. Mérnök Pazár Dániel. Sebész: Kuppis Antal. (Részletesebben jövő számunkban.)

▲ Zalából. Zalaegerszeg ápril 24-én. — Ápril 24ki követválasztási közgyűlésünkben szűnni nem akaró éljen kiáltások közt gr. Batthány Imre főispán őnmlga elnöki székét elfoglalván, szivből örvendénk, hogy az egybegyűlt RRek közt az értelmesség embereit pártszellem — a megjelent nagyszámu köznemességet pedig a kedélyek feliztatása nélkül csendben lenni szemléhetők, 's annak is tapasztalói lehetünk, hogy szónokink beszédei keményen, de nem tulzólóg folytak. Adja az ég, hogy ez mindig így legyen, és soha ne érhesünk olly szomorú napokat, minőnek ápril 4kén a „házi adó ügyében“ szemtanúi valánk: mert ápril 4kén Zalának erényes köznemességét némely a szeptember havában ránk közelgő tisztválasztás érdekeit alig váró pártfőnökök amitásaiikkal oda vezetni törekvének, hogy Zalának nemesei is nemzetünk sirja felé haladnak. — Azonban örvendünk igenigen, hogy mai napon vett tapasztalásunkra rövid idő alatt Zalamegye köznemessége csak a maga hasznát kereső pártfőnökök csábingerit megismerve — a bizalmat azoknak adja vissza, kik tiszta honfíú érzésektől hevülve, keresik minden mellék-nézetek nélkül a szeretett hon közjává, boldogságát; 's így Zala egére, rövid idő alatt, a boldogabb jövőndő is megtérhet — mert Zalának közne-

messége — haza szabadságának véde mellett meg fogja tenni 's adni azt: mit tőle hazájának boldog jövőndője igényel. — Nmlgu főispánunk, a követválasztást parancsoló k. k. levélnek felolvasása után (mit öröm, és sok éljen kiáltás követett.) előadta a KK. és RRek: hogy a megye RRei törvényes kötelességüknel fogva most országgyűlési követeket választanak; ő senkit ki nem jel: hanem a KK. és RRek köznyilatkozatára bizza a választási ügyet. Erre Csány László tb. ur szót emelt, hogy „gyűlésteremünkben, e nagy csendben, egy székét üresen lát — 's az DEÁK FERENCZÜNK széke; és ez oka annak is, hogy csend vagyok.“ — Ekkor egyhangulag Zalamegye RRei Deák Ferencz urat követnek felkiálták; de miután első alispán úr fájdalmasan előadta volna, hogy Deák Ferencz ur, neki küldött levelében a követségről tökéletesen lemondott: ezután ugyan magát első alispán, és Hertelendy Károly urakat választák az egybegyűlt Karok és Rek; de első alispánunk tökéletes elhatározással; — Hertelendy Károly pedig csinosan illy szavakkal: nincs erő, nincs tehetség, mely őt arra kényszerítse, hogy ő Deák nélkül Zalának követe lenne. Ki fog tetszeni az igazság; a RRek rövid idő alatt látandják a minapi történetnek jobb fordultát, 's azt, miszerint a béke rövid idő alatt helyre fog állíttatni. Még egyszer kijelenté, hogy a követi állásra erősebb vállak kívántatnának, mint övéi. — Ö Deák nélkül semmi esetre el nem megyen.“ E leköszönő férfiak beszédét zajos éljen követte. Ezután a KK. és RRek — mindig értvén a köznemességet is — Horváth János aranykulcosos urat egyhangulag választák meg; de ő nagysága mondott szavai szerint, hogy „minden polgár szent kötelessége ugyan, hogy hazájának szolgáljon; de van egy érzés minden polgári kebelben, 's ez a becsületézés, mely néha nem engedi, hogy a polgári kötelességet elvállalja valaki. Ha azon Zala volna ez most is, mely apr. 4ke előtt volt, igen is, elmenne; de — egy gyalázattal bélyegzett megyének, millyen most Zala,* nem lesz követe.“ Sok éljen közt leült. — A választási sor közakarattal most Csányi László urat érte; de ez is lelkes szavaival: „hogy ámbár a bizalom és szeretet legfőbb vonásai az embereknek, de e bizalom most nem jutalom, hanem előtte büntetés. 24. évig fardozott Zalának köztanácskozási dolgaiban; de most, Zala dicsőségének temetése napján, midőn hajdani fénye mély örvénybe temetett, nem akar követelenni.“ — Hason éljenek után, Hertelendy György tbirót választák, ki illy szavak után: „hibázom talán, ha vélem, hogy nevetem kiáltatni hallottam? Ha nem hibázom, megengedjenek a RRek, hogy Zalának mostani állásában, meggyöződés szerint, valamint a többi urak, úgy én is, fel nem lépek; meggyöződéséről pedig csak az ur Istennek tartozom számolni.“ — Leköszönt. — E választott után Csillagh Lajos 2ik alispánunkra került a sor; de ez is, hogy ő Deákunk helyét Pozsonyban nem pótolhatja, gyalázatnak nem teszi ki magát, már ő 20. évig szolgálja a megyét, háladást nem vár; vagy azt gondolják a Rek, hogy tisztviselőikkel parancsolnak? Ő inkább hivatalát ezennel leteszi; — elnem vállalván a Rek alispánágról lemondását, éljenek között alispáni székebe visszáult. — Ezt követé a választásban Puttheány József bárónak követté-tétele; de ez is, Zalának jelen állásában a bizalmat megsem köszönvén, osztozik a közvéleményben és követ nem lesz. Utána zalabéri Horváth Vilmos tb. választott; de kijelenté ő is, hogy mint Zala fia, mint Horváth, és Horváth János arany kulcosnak vére, és mint ember is, egy legyalázott megyének nem akar követe lenni. — Ezután szót emelt egy köznemes. Meghallgatván, érzékenyen mondotta: „nem kell legyalázni a megyét; menjenek el a tekintetes urak; jobban tudják, mint mi, hát intézzék el.“ Ezután Bogya i Lajos tb. is felszólt, hogy valamint ő, és a vele egyakaraton levő nemesség is Deák Ferenczet akarják. Első alispán ur e jó urat 's nemeseit D. F. levélre emlékezteté. Most Farkas Károly tb. urat választák; de ő is, mivel semmi tettével meg nem érdemli, hogy e pályára érdemesítsék, megismeri, hogy jóra való hazafi most követnek elnem mehet; így, az előbb szólt Bogya i Lajos tbirót választák; de ez is, ha a követi hivatásnak megfelelni tudna is, még sem vállalná el: mert bűnnek tartaná D. F. után Zalából követül menni. Továbbá a szegény köznemesség az intelligentiával együtt Csertyán Sándor tbiró urat választá követül; de, „mivel apr. 4én a köznemesek az értelmes részt elhagyták, 's ez által elhagyják az eszt is, azt előbb vissza kell keresni; addig hibába, követet nem kapunk“ mondván, a követséget el nem vállalá. — Felszólt hangosan egy köznemes, hogy „ez a nagy gyalázat illet-é minket, a kik nem cselekedtük? a kik cselekedtük, és a megyének gyalázatot okoztak, ne

vállasszanak. Első alispán ur szavába vágván igényelte a RRtől, hogy az idő hiába ne vesztegetessék, nyilatkozzanak az elvállalók; szavaira csend lön: mert senki elnem vállalta. — Ezek így levén főispáni elnök ő excellja felszóltá a követekül választott egyéneket, hogy vállalják el, mert követeket kell választani 's külden. — Zaj lett a köznemesség közt, hogy ők választanak; de mivel Csány L. tbiró már szólan akarván, előbb felkelt, komolyan kijelenté, hogy ő szólásszabadságot nem kér, hanem követel; szóihat minden ns polgár, azért szóljon nemes uris, a mint szólt is: hogy, mivel Deák szivébe be nem láhattak, összejöttek választani; most pedig a dolgról biztosítva vannak; ők csak Deákban biznak, 's őt választják követül. — Ezután folytatta Csány L. beszédét: „tanácskozásról van most szó, nem pedig kiáltásról; kell is tanácskozni, 's a törvény ígét hallani: mert a követeket nem küldő megyére a törvény 800 arany pénzbüntetést szab. Mi akartunk választani, 's választottunk is elég követeket, 's nem hibáztunk; de vállalkozót nem kaptunk, azért 30. nap alatt perbe idéztünk, 's tiszt főügyészünk Pozsonyban az országgyűlésén meg fog jelenni; mi megjelenünk Sz.-György napján, 's nmlgu elnök főispánunk szabad akaratu választásra engedett; mivel azonban Zala dicsőségének temetése ápril 4én megtörtént: mindaddig követeket nem kapunk, míg az izgatónak adott bizalmat tőlök vissza nem vonják — várjuk el az országgyűlést, majd azután szóljunk a tárgyhöz újra.“ E mondott szavak után egy köznemes keserű kifakadással felelt: „köszönjük alázattal, hogy a tek. KK. és RR. el nem mennek; mi választani jöttünk, azért odanyilatkozunk, mivel követválasztásra jöttünk, hogy vállalasszunk mi; én itt hiszem, hogy miénk a nagyobb szám, azért mi itten együtt Babos József és Oszterhuebber József tb. urakat választjuk. — Közakarattal felkiáltás követé e szavakat; de Babos József ur kijelenté, miszerint az ő körülállása ollyan, hogy őt még vason sem lehet elkülden; Oszterhuebber József ur helyett pedig, (mivel Deák György atyafia temetésén vala) első alispán ur hitelesen elmenni-nem-akaró szándokát kijelentette. — Mindezekre elnökünk ő nmlsága e napi gyűlésünk határozatát kimondta, hogy „Zalának ezuttal nincs követé; menjünk tovább.“ 'S a mint főjegyzőnk egy k. k. parancs olvasásához kezdett, az ápril 4én volt egyik pártfőnök segéde szót emelt, hogy mivel megyének követe nincs, ő fogja a büntetést fizetni, de az urak is fizessék. — Ezután zaj lett 's a köznemesség tanácskozott, de második alispánunk, mivel már ő excellja főispán ur boldogabb időre halasztotta a választást, inté őket: csendesen legyenek, hogy főjegyző ur olvashassa a k. k. parancsolat, a mint a csend nyomon megis lett; 's egyiket parancs felolvasatása után, 10 órától 11 óráig tartott gyűlésünk félben szakasztatván, folytatása másnapra halasztatott. — Zalának tehát nincs követé! — Megengedjenek szónokink, hogy mai közgyűlésünkbeni beszédeiket közrebocsátom; erre buzdított azon bizalom, hogy a mi a közgyűlésen történik 's mondatik, az a közönség tulajdona, abból titkot tenni alapnélküli tény volna. Én ezt tevém 's a mint felfoghatom, minden pártszellem nélkül, tiszta igazsággal igyekeztem adni azokat, 's ha botlani találtam, a mi embernél megtörténhetik, az akaratomban nem volt. — Véleményemmel is kísértem gyűlésünket, hogy t. i. én Zalamegye köznemeseit, hogy e mai nap követ nélkül maradtunk, szivemből sajnálom: mert ők az apr. 4ki szomorú eseménynek okai nem valának, hanem igen, néhány hivataloktól leső, 's az értelmes résztől elpártolt kaputos egyén; ők szenvedték tehát Zalának átkát, 's méltán érezték a köznemességnek is mi gyűlésünkben mondott imesavait: hogy „vezetőink nem így készítették bennünket az apr. 4kei közgyűlésre, mint a tettes urak most felvilágosítanak.“ — Illy nyilatkozatokra édes remény szállja meg lelkiinket, miszerint Zalának sorsa, rövid idő alatt, ismét boldog leendő! — Noha 400 köznemes volt jelen, a gyűlés mégis a teremben tartott az eső miatt; de csendes folyammal, 's minden sértő szó nélkül.

☉ Szatmárból. N. Károly, ápril 22. Mielőtt a követválasztás leírásához kezdenék, szükséges megemlítenem, hogy mgos főispán ur betegeskedése miatt meg nem jelenhetvén, a követválasztó-gyűlés vezetésével elnök alispán urat ruházta fel. — Ápril 19dike estvéjén látván az ellenzék, hogy az alkotmányos rész ellenében ereje igen csekély, magát tökéletesen annak védelme alá adta; ki is jelenté ez, hogy az üldözötteket életével is védené. Nem mulatta el ezen rész, különösen U. B., az ellenzéki szállás megtámadtatásakor is annak megmentéséért mindent elkövetni; halálveszélynek kitétetve magát a nép közö esendesíteni azt. De mind hiában; bősziült népet csak erő és félelem, nem pedig szép szavak győzhetnek le. Az ellenzék azonban éjjel a városbultá-

* E pompás szónoklatot mai számunk közli.

* Fájdaom. hogy illy erős szavakra fakadhatnak Zala lelkes férfai! Szerk.

pal, a nemzeti lét jövődjé tekintetéből szükségesnek látják, hogy követeik az erdélyországi összeforradást a fentebbi törvények nyomán eszközösbe vétetni ügyekezzenek. E cél eléréseért mindkét részről egy országos választmány kiküldetését sürgekkék. A részekre nézve, mivel azokat az 1836. XXI. törvény teljesen, és tökéletesen Magyarországhoz visszacsatoltaknak mondja, teltleges visszacsatolásukon munkálkodjanak. — Torontál megyének indítványára az országgyűlésileg választott szokott főtisztviselők választásába követ urak addig be nem ereszkedendnek, míg a megyétől utasítással el nem látatnak. — A kir. városokra nézve oda utasítatnak, hogy a nemzetiség 's nyilvánosságán fölül a kir. kincstári től függetlenítésük, 's beligazgatásuk az ország polgári alkotmányával összhangzó elrendezése sürgettesek. — K. J. kanonok a kaptalanok számára az 1608. 1. törvényzikk nyomán egyenkint országgyűlési szavazatot követelt, 's hosszas vitatkozás után végzéssé lön: hogy ha az országgyűlési coordinatio szönyegre jövend, a kaptalanok ezen törvényben alapított jogát követeink is előmozdítsák. — Gömörnek abbéli indítványa, hogy egyházi személyek főispáni hivatalt ne viselhessenek, úgy nem különben az örökös főispánoknak, a nádorit kivéve, jövőre eltöröltetése pártoltatni rendeltetett. — A szinészeghi katonai kihágások következtében oda utasítatnak követ urak, hogy az ide vonatkozó sérelmek ő Felsőge által orvosoltatvane tárgyban, világos törvényt sürgekkék. — Csanád felszólítását, hogy országunk primása törvény útján fosztassék meg a királyi táblához ülnököket kinevezetési jogától; és Csongrádát a mézár-széki-jog eltöröltetését indítványozót nem pártolandják. — A postákat illetőleg megyénk egy a bécsitől tökéletesen független magyar főposta-igazgatóságot, mellynek kezelésénél kizárólag a magyar nyelv divatozzék, ohajt. — Bihar megye körlevele nyomán a papi vizet megválthatása mellett szavazandunk. — A fumei vasút minélelőbbi elkészítése, hazai utak jókarbani tartása iránt követeinket megbiztuk. — Az ipar- és gazdasági egyesületeknek országos partolás alá vételét 's egy homi tüzkármentesítő intézetnek felállítását kívánjuk. — Zólyom megye ajánlása Libay által ezüst sodronybul készült I. Ferenc király mellképét illetőleg, ha a műről körülményes tudomásunk leend, pótló utasítást adandunk. — Bátfi városának kérelme, miután a Hrabovszky-alapítvány az illető felek között kölcsönös kielégítés által el van intézve, ennek törvénykönyvből kikükkelyeztetése pártoltatik. — A szepességi XVI. városok országgyűlésileg becikkelyeztetni, 's a megyébeni képviselői joguk pártoltatni rendeltetett. — A sajtószabadságot követ urak tárgyalás alá vétetni iparkodjanak, valamint azt is eszközölkék, hogy az országgyűlési tanácskozások sajtó útján gyorsan tudomásra juttassanak. Ennek folytában a beregi sajtó-sérelem orvosolását sürgekkék. — E megye Rendei a papi javak feleslege nevelési célokra fordításának sem idejét, sem helyét nem látják, 's annál fogva ns. Borsod e részbeni indítványát nem pártolhatják. — A honosítandókat követ urak a megyének be fogják jelenteni. — A decretalis napok eltöröltetését sürgetendik. — Megyénk sérelmének, a Borsiczkyak elleni karhatalom iránt minélelőbbi orvosoltatásán hatályosan munkálkodandnak. — Ez alkalommal az úgy nevezett praeferentialis sérelmeket is szorgalmazandják. — Az országgyűlési költségeket ezuttal is elvállaltuk; követ uraknak pedig meghagytuk, hogy országgyűlési szállásaik bérét lovaszmesteri közbenjárás mellett mérséklendő 's meghatározandó áron napidijaikból fizessék. — Országgyűlés alatt megyénk minden hónap elején tartandja orsz. közgyűléseit, az első június 10én leend. Törvénysekeink június 12én, évnegyedes közgyűlésünk pedig ugyanazon hó 19én vendik kezdeteket. — 24.

Fejérből. Sz.-Fejérvár, apr. 21. (Folytatás.) Az országgyűlési tanácskozások méltóságának 's külső befolyástul mentesítésének tekintetéből szükséges rend és esend főtartása biztosítása végett indítvány tételén Ü. J. a. n. által, ez egyértelműleg pártoltatott 's e tárgyban mind ő Felsőgehez, mind országunk nádorához, mind pedig a megyei törvényhatóságokhoz fölrás, illetőleg fölszólítás, határozatott. — Nógrád megyének az orosz hatalom miatti aggodalmában a KK. és RRk is osztoznak, Bihar megyének a bortized megtagadási ügyben hozánk intézett fölszólítását csak azon esetre pártolják, ha a végrehajtás alakzatóságában (formalitásában) valami hiba történt; Nyitra megyének Borsiczky család ügye miatti sérelmét azonban határozottan pártolási utasításul adák. Végezve levén ezek szerint az orsz. tárgy választmány munkálatainak megvizsgálása, Cz. J. gróf indítványára azon tárgyak jegyzetettek be a követi utasítások sorába, mellyek iránt a határozat korábbi gyűléseinken megtörtént ugyan már, de ez mint utasítás kiadva 's följegyezve nem volt.

Ilyen az adó tárgya, mellyhez követeinknek még csak elvben sem szabad járulniok, sőt a d o s z e r ü l e g k i v e t e n d ő semminemű közöltségek megajánlásába sem b o s á t k o z h a t n a k ; a k ö z t e r h e k n e k s z a b a d a j á n l a t u t j á n l e e n d ő v i s e l é s e i r á n t i j a v a s l a t o k a t p e d i g a z o n n a l t u d a s s á k a n e m e s m e g y é v e l , i g a z s á g o s k u i c s o t i p a r k o d v á n k i e s z k ö z ö l n i a k a p u - r e n d s z e r h e l y e t t , m e l l y m i n t k ü l ö n b e n i s c s a k j o b b á g y t e l k e k r e a l k a l m a z h a t ó , a l e g n a g y o b b t e h e r a r á n y t a l a u s á g o t s z ü l i k ü l ö n m e g y é k n e m e s s é g é n é l . — A z ő s i s é g e l v e é p s é g b e n m a r a d v á n , m i n d e n á r t a l m a s k i n ö v é s e i t ö r v é n y h o z á s i l a g k i s z e m e l t e s s e n e k ' s o r v o s o l t a s a n a k k ü l ö n ö s e n a z o k , m e l l y e k a f ö l d b i r t o k b e c s é n e k e m e l k e d é s é t ' s a h i t e l s z i l á r d u l á s á t a k a d á l y o z z á k . A m a j o r a t u s o k é s f i d e i c o m m i s s u m o k e l t ö r l e s z t é s é t e l l e n e z z é k . — I n d i t v á n y i l a g e l t ö r j e s z t v é n t o v á b b á Z . Ö . g r . h o g y a h i t e l t ö r v é n y e k a t t a l a z u s o r a m i n t e g y s z e n t e s i t v e l e v é n , e z o l l y i s z o n y a t o s a n ü z e t i k , h o g y h a a f ö l d b i r t o k o s o k a t i l l e t ö l e g m ó d o s i t á s n e m t ö r t é n i k , a f ö l d m i v e l ő m a h o l n a p k o l d u s b o t r a j u t , ' s k i v á n t a t ö r v é n y a t t a l k i m o n d a t n i , h o g y a f ö l d m i v e l ő n e a d h a s s o n k i ' s n e f o g a d h a s s o n e l v á l t o k a t ; m i e g y h a n g u l a g u t a s i t á s u l i s a d a t o t t . E z z e l ö s s z h a n g z ó l a g i n d i t v á n y o z á Ü . J . a . n . m i k é p a h i t e l t ö r v é n y e k a z o n p o n t j a i r a n é z v e , m e l l y e k r é s z i n t g y ö k e r e s j a v i t á s t , r é s z i n t v i s z o n y a i n k h o z a l k a l m a z á s t k i v á n n a k , ő F ö l s ő g e m e g k é r e n d ő v o l n a a z i r á n t : u t a s i t a n á o d a a f ö t ö r v é n y s z e k e t e k , h o g y a h i t e l - e l j á r á s i v i s z o n y o k h i á n y a i t ö s z s z e i r j á k ' s e l t ö r j e s z z é k , m e l l y i n d i t v á n y n a l k a p o c s o l a t o s a n h a t á r o z t a t o t t e l a k ö v e t k e z e t t n a p i ü l é s b e n (2 0 á n) . H . L . e l t ö r j e s z t e s e k ö v e t k e z t e b e n a z i s , h o g y a h i t e l t ö r v é n y e k n e k ' s e n e m ű e l j á r á s n a k a f ö l d b i r t o k r a v o n a t k o z ó l a g a m e g y e i é l e t b e n f ö l t ű n ő h i á n y a i ö s s z e i r a t v á n e z e k o r v o s o l h a t á s a n a k t e r v e z e t e v é g e t t e g y k ü l ö n v á l a s z t m á n y n e v e z t e s s é k k i , m e l l y t e r v e z e t k i d o l g o z á s á v a l e l s ő a l i s p á n u r e l n ö k l e t e a l a t t , t ö b b t á r g y a v a t o t t e g y é n b i z a t é k m e g . — A b i r t o k o l h a l l a n s á g m e g s z ű n t e t e s e ' s a b i r t o k k é p e s s é g n e k a ' n e m e s i j a v a k b a n n e m - n e m e s e k r e i s k i t e r j e s z t e s e i r á n t u t a s i t á s u l a d a t é k , h o g y a z t k ö v e t e i n k e l l e n e z z é k ' s a m e g y e i h i v a t a l o k v i s e l é s e r e n é z v e a z e d d i g i g y a k o r l a t f ö n t a r t á s a m e l l e t t s z a v a z z a n a k . — A j o b b á g y i k i n s z e r i t e t t m e g v á l t á s e l l e n z e s r e t a l á v á n , c s u p á n s z a b a d a l k u h e l y e s e l t e t é k o l l y h o z z á a d á s s a l , h o g y a ' j o b b á g y m a g á t f ö l d e s u r á t u l b i z o n y f ö l d r é s z e k á t e n g e d é s e a t t a l i s m e g v á l t h a s s a , d e a ' m e g v á l t á s c s u p á n a ' k i l e n c z e d r e s z o r i t t a s s é k , n e h o g y a ' r o b o t n a k ' s t b . e s z e r i n t m e g v á l t h a t á s a a t t a l a h e n y e s é g n e k ' s d o l g o t l a n s á g n a k e g y s z e r s m i n d p e d i g n a g y o b f ö l d r é s z t ű l m e g f o s z t a t á s k ö v e t k e z t e b e n i e l s z e g é n y e d é s n e k a j t ó ' s k a p u t á r a s s é k . — M á s n a p , 2 0 k á n , a j e g y z ö k ö n y v f e l o l v a s á s a u t á n f ö l l a t t m á s o d a l i s p á n u r , ' s m e g h a t o t t k e b e l l e l , d e a t i s z t a s á g n y u g t a t ó ö n t u d a t á n a k n e m e s é r z e t e b e n o l l y t é n y e k e t t e r j e s z t e t t a ' K K . é s R R e k e l i b e , m e l l y e k n e k h a l l a t á r a m i n d e n k e b e l m e g i n d u l t , ' s e g y r é s z r ű l i s z o n y é s u t á l t , m á s r é s z r ű l i g a z s á g s z o l g á l t a t á s i é l é n k b u z z a l o m t á m a d t a l e l k e k b e n . H a l l j u k a ' d o l g o t ! E z i g e n t a n u l s á g o s e s e t , t á j é k o z á s u l s z o l g á l h a t ó a z o k n a k , k i k a t u l z ó p á r t m ű k ö d é s e i n e k t i t o k l e p l e a l á n e m t e k i n t v e v a g y n e m t e k i n t h e t v e s z i n a r á n y g y a n á n t v e t t é k m i n d a z t a m i c s i l l o g o t t , ' s a z i g a z s á g s z e n t f o g a l m á t k a p e s o l t á k m i n d e n h e z a ' m i t b i z o n y o s p á r t i s t e n é s a ' n e p s z a v a g y a n á n t l á t s z a t o s m e g g y ö z ö d é s s e l ü d v ö s n e k h i r d e t e t t . M o n d á m , g y ű l e s ű n k e l s ő n a p j á r u l i r t t u d o s i t á s o m b a n , h o g y a v e s t e s f é l e r ö k ö d é s e k ö z b e n e g y e s k o l o m p o s o k g u n y j a i , g y a l á z a s a i ' s i n g e r l ő f ö l h í v á s a i v a l á n a k h a l l h a t ó k . E k k o r t ö r t é n t a z i s , h o g y k é t — e l ő r e f ö l b i z t a t o t t — k ö z n e m e s , a z a s z t á l k ö r ű l ü l ő k ' s á l l ó k k ö z ű l s z á m o s a k n a k h a l l a t á r a , m á s o d a l i s p á n u r a t , i l l e t l e n , h i v a t a l o s k o d á s á t s z e p l ő s i t ő g y a n u s i t á s o k k a l ' s i l l e t ö l e g v á d d a l m e g r o h a n t a , m i t e g y é b i r á n t a k k o r ő ' s m á s o k i s r é s z i n t f a n a t i z á l t i n g e r ű l t s é g e l n e z e n d ő k i t ö r é s e n e k , r é s z i n t i t t a s h e v ű l t s é g m e g b o c s á t h a t ó v a k l á r m á j á n a k t a r t o t t a k , ' s b á r h a m e g y é n k f ö g y e z s z é t a k o r l á t l a n k o d ó n a k m e g i n t é s e r e e g y t i s z t e s f é r f u s ű k e r t e n n ű l f e l s z ó l i t o t t a i s , n e m t e k i n t e t e t t a z e s e t o l l y b o t r á n y o s a n s é r e l m e s n e k , h o g y v i z s g á l a t é s f e n y i t é k m i a t t a k á r n y o m b a n , a k á r u t á n a k ö v e t k e z e t t n a p i g y ű l e s ű n k b e n f ö l s z ó l á s t e t e t t v o l n a . D e , m i n t a z u t ó b b i e s e m é n y e k b i z o n y i t á k a z é r i n t e t t g a r á z d a s á g n e m i t t a s h e v ű l t s é g , n e m p i l l a n a t i i n g e r ű l t s é g s z e l e m é n y e v o l t ' s n e m h a g z o t t e l p u s z t á n , e r e d m é n y t e l e n . N y i l v á n o s h e l y e k e n b e s z é l t é k a r á g a l o m k o h o l m á n y á t , s ő t t u d o m á s á r a j u t t a t á k e l s ő a l i s p á n u n k n a k i s , k i e ' k ö r ű l m é n y e k e t t i s z t i t á r s á v a l t u d a t n i s z ű k s é g e s n e k l á t t a . I g y á l l v á n a d o l g o k , s z ö n y e g r e k e l l e j u t n i a t á r g y n a k , h o g y a r á g a l m i k o h o l m á n y t e r j e d é s e n e k ' s a s z á n d é k l o t t e r k ö l c s i g y i l k o s s á g n a k t ö r v é n y e s e l j á r á s u t j á n e l e j e v é t e s é k . M á s o d a l i s p á n u r t e h á t m e g k e z d é a z e l t ö r j e s z t é s t , h i v a t k o z v a a K K é s R R e k t u d o m á s á r a , m i k é p h i v a t a l á t m i n d e n á g o z a t a i b a n h i v e n ' s s z e p l ő t e l e n ű l v i s e l t e , l e g f ö k é p p e d i g m e g v e s z t e g e t h e t e s n e k s o h a m é g c s a k g y a n u á r n y é k á r a s e m a d o t t o k o t , m é g o l l y j á r a n d o s á g o k a t i s

engedvén el, mellyeket neki a törvény egyenesen megrendel, 's mégis találkoztak, kik őt épen ezen oldalról gyanusították, rágalmazták. E méltatlankodás bántó érzete annyira elfogá a mélyen érző kebelt, hogy szavai elakadának, 's első alispán urnak kellett folytatni az előterjesztést, mellyből iszonykodással hallottuk az ármányforralta rágalmat, hogy másodalispán ur bizonyos pinzetörésről vádolt 's bebörtönzött gonosztevőktul 600 forinttal és 6 kila gabonával megvesztegettetvén, azokat büntetés nélkül szabadon bocsátatta, 's így orgazdasági bűnbe keveredvén alispánságra nem való; kérte ennél fogva első alispán ur a Rket, hogy e tárgyan nyomozó választmányt küldjenek ki, melly a dolgot minélelőbb napfényre derítse. E közben, a tárgyalás kezdete előtt, másodalisp. ur eltávozott a teremül, Elszörnyedünk a hallottakra, 's bizonyosan kevés találkozott, ki át nem látta, hogy itt undok eselszövény lappang, 's egy magas állásu tisztelt férflu nyiltan ki is mondá, mikép itt ármányt 's alacsony gyanusítást lát, hogy az illy módon gyanút alá vont F. a közelebbi tisztújítás alkalmával ne candidáltathassék; figyelmezteté egyszeremind a közönséget, milly szomorú következtetése lehetnének annak, ha illynemű kelezések büntetlenül tételhetnének, 's így nyomban munkálkodás-hoz kezdendő választmányt kért nevezetni, melly vizsgálódásainak eredményéről még a gyűlés folytán beadja tudósítását. Szólt egy másik jeles férflu is, 's az illynemű ármánykodások veszedelmes voltát lélekhatólag tün-tetvén elő, abban a kontatás czéges bűnét láttatá, 's véleményével az előtte javasolt eljárás módhoz csatlakozott, m re a KK. és RRek egy szível lélekkel a javaslat mellett nyilatkoztak 's a küldöttséget Kiss Sándor tb. ur elnöklete alatt ki is neveztek, mellynek tagjai a gyűlést azonnal oda hagyák, hivatalos eljárásukhoz kezdendők, mirül eredményével együtt alább szólandok, midőn a tudósítás benyújtási napja eseményeinek sorára jövök, előlegesen az ártatlanság szent érdekében csak azt kellvén megjegyezmem, hogy a vizsgálatból másod alispán urnak e részben a napnál is tisztább jelleme tünt ki. (Folytatatik.)

* Győrűl apr. 24d. Ma ment végbe nálunk az országgyűlési követek választása. A megyei nemesség két pártra volt oszolva, az egyik Szabó Péter, Horváth Daniellel; a másik Balogh Kornél Szabó Kálmánnal akarta. A többséget ki nem vehetvén, szavazásra ment a dolog; mialatt azonban Szabó Péter irásában, később pedig Horváth Daniél szóval a választandást — megköszönvén, országgyűlési követekké lettek: Balogh Kornél főjegyző, és Szabó Kálmán főügyész; miniketten jeles egyének. A választott követek megesküdtek, nem ugyan arra, hogy kir. hivatalt, mint netalán ügyességük és érdemük szerinti jutalmat, elfogadni nem fognak, hanem hogy az ország javát az adandó utasítások szellemében, és az alkotmány sarkalatos jogainak sérelme nélkül előmozditandják. *)

*△ Biharból. (Folytatása a követutasításról tudósításoknak.) Ezeket átaljánosságban előadván, hogy nézetemet e tárgyban minden oldalról annál érthetőbben magyarázhatom ki, a választmányi vélemény részenkénti taglalására térek által, az idő és hely igényelvén azt, fontosságához képest, igyekszem rövid lenni: A választmány, műipar 's gazdaság-virágzása akadályának tekinteti az ősiséget, és a hitelre zsbabasztólag hatónak. — Anglia, majorátusai mellett, tetőponon áló nemzeti ipart, világgazdagságot, 's határtalan hitelt mutat, midőn Galliciát ősiségi teher nélkül, pénztözsérek uszoras fondorkodásai hálózták be. Hitelt illető szoros törvényeink alkotása előtt, ettől, pénzért jövedöltek némelleyek, és — általánosb pénzsükséget érezünk; most az ősiség gyökeres eltörése által ígértetnek az aranyhegyek; ebben tudom czélt nem érnek, — de ha elsülne, szegény nemes birtokos! — csak évtized mulva is könnyeket törülensz utána, többé soha nem segíthetvén rajta. Az ősiségnek hiteltörvényeink szellemébeni módosítása, tagadhatlanul elkerülhetlen, ha például többek közt: hitelt-erősítő szabály tekintetéből, a törvényes végrehajtás következtében, a bíróilag eladott birtok egy évi használat előtt semmi tekintetben ki nem váltathatván, ha ezen év elteltétől 3 hónap alatt ki nem váltathaték 12 évig zálogkép maradjon a vevőnél, ha pedig ennek elteltével 6 hónap alatt ki nem váltathaték, 32 évre, és így mindig ismét 32 évre maradjon a vevő birtokában, szabad lévén az első év elteltével, a vevőnek a vétel ár. 10 pcentőjéig, a jószágba befektetéseket tenni, kiváltáskor megtérítendőket; ha pedig a törvényesen meghatározandó módon a váltás-g-

*) Így, 's csak így helyes az eskü. Előnek ns. Győr megyének lelkes KK. és RR., kik a nemzetnek kormányhozai állására nézve volt borús napokat, a vidámabb maiktól illybőleszen megkülönböztetni, a kölcsönös bizalom helyreállítására illy férfiasan munkálnak! Hála és köszönet nekik a köz jó nevében. Szerk.

Spanyolország.

Több napba kerülend, míg a cortes teljesen alakulni fogott: a követek nagy része még Madridba nem érkezett meg. A tulajdonképi tanácskozások kezdetét rendkívül feszült figyelemmel várják, hogy megtudhassák, mit remélhet a nemzet e törvényhozóktól. Alkalmastól nem sokat, mert soha még választásoknál rutább erkölcselenségek, cselszövények és annyi mindennemű ármány nem mutatkoztak, mint épen a mostaninál; annál fogva nemcsak a miniszter-párti követek nagyrészt oly férfiakból állnak, kik semmi tiszteletet nem érdemlenek, 's a többet igérők által megvásárolhatók, hanem az ellenzék is, mely úgy látszik, jelenleg nagyobb számú leendő, mint az előbbi gyűlésben, több oly tagot számlál, kiknél a hivatal és zsold többet nyom a lelkiismeretnél. A miniszterium meggyőzetését 's lelépésre kényszerítését várja, hanem azok is, kik helyőkre lépének, valószínűleg csak hozzájuk hasonlóak lesznek. — Don Francisco infant csaldostul ismét Madridban van. Neki aligha vannak különös célzatai; ő csak a fővárosban ohajt jelenleg élni, hol őt mint infantot Espartero nem akarja szívelni; — most azonban mint Aragon követe visszatért. Sajnálhatni, hogy sok rövidlátó 's nagyraívó ember környezi, kik őt könnyen bal lépésre vezérelhetik, 's ekkor aztán Espartero igen hamaratalna kedvező alkalmat a tőle megszabadulásra. Egy tulzó párti töredék Isabellának, Don Francisco legidősb fiávali egybekelését ohajja. E nézetet azonban csak egyetlen madridi lap t. i. az 'Eco' pártolja. — Tizen-nég nap óta egy ujjal megjelent régi republicanus lap az 'El Huracan' előbbi republicanus tanait hangosan hirdeti, egyszersmind pedig azon elv mellett buzog, hogy Espartero kormányzása, a meddig lehet, tartassék meg; mert kormányzó, ugymond, még mindig jobb, mint király. E szerint tehát Espartero republicanusok védence! — A törvényhozó bizottságból kirekesztett tagok helyére, az ellenzék nagy többséggel két nagy befolyású tagot lépett maga közül. Francisco infant mind két izben a miniszteri párt ellen szavazott. — A mult vasárnap Espartero nevével az infantnál látogatást tett, hol igen szívesen fogadtatt. — A 'Heraldo' ójja a nemzetet azon újabb ármányoktól, melyeket a christino-pártiak Párisban szönek.

A legújabb madridi tudósítások aprilis 12dikéről azon reményt fejezik ki, miszerint Sancho és Chacon urak bizatnak meg a kormányzótól az új cabinet alakításával.

Francoziaország.

A Monitor apr. 15dikén közli e folyó év első negyedi kövzetett adónak áttekintését. E szerint az ország pénzügyi állapotja üdvös fejlődésben tünik fel. A közjövdelem ezen része 183,190,000 frkra megy, azaz 6,640,000 frkkal többre, mint a mult év megfelelő szakában, és 19,728,000 frkkal többre mint 1841dik évben. Csaknem minden rovat gyarapodást mutat, a gyarmati cukor 1 1/2 millióval szaporodott az 1842dikihez képest, és csaknem 4 millióval az 1841dikihez képest, nemkülönben az italok a tavalyinál 1,389,000 frankkal többre rugnak. A dohány-egyedárúság 930,000 frkkal 'sat. Tegemes csökkenés mutatkozik a só és honi cukor használatában; az elsőbb 1,855,000rel, az utóbbi 428,000 frkkal szállott alább. Feltünő, hogy illy közhasználatú tárgyak, mint a só, fogyasztása csökken. Azonban az első néposztályok jóléte úgy látszik a pénzügyek gyarapodásával nincs azonosságban.

Párisi april 15kei tudósítás szerint azon tény, miszerint a christinói párt két szerencsétlen kísérleten nem okulván, jelenleg ismét a fenálló spanyol kormány megbotkításán munkálkodik, csakugyan valósul. Szándékuk vala Balmaséda és Pons tábornokot is a játéka vonni, de ezek a nekik tett ajánlatokat el nem fogadták. Általában a tiszta carlistafaj illynemű szövetkezéseiről mit sem akar tudni, sőt ennek ellene dolgozik. Az öszszeesküdték a spanyol határok felé vonulnak, 's úgy látszik, a francozia kormány a dologra tudomást kapott, 's őket figyelemmel kíséri.

Leopold király nevével, és Coburg hg. két fiával tegnap apr. 18kán délután érkeztek meg Párisba, honnan Nemoursi hg. és hgnő kíséretében azonnal Saint Cloudba utaztak. Este nagy családi lakoma tartatott, melyre a miniszterek, a külországok követei 's több nevezetes kamrai tagok hivatalosok valának. A követek nőjei már előbbi napon megtevék szerencsekívánataikat az egybekeléshez a királynénál és Clementine kir. hgnőnél.

Nagybritannia.

A királyné lebetegülése két hét múlva váratik, közben ő a legjobb egészségben van. — Az angol király nyugotindiai szállító gőzhajó-társaságot sok szerencsétlenség éri. Legközelebb apr. 7dikén Solway nevű hajóse nem messze a biscay öböltől sziklára vettetett, 16 hajóslegény a kapitánnyal, és 16 utas a hullámok

martaléka lett, 55en egy csekély naszádon csudával határos szerencsével megszabadultak.

Belgium.

Azon bonyolódás, melybe a miniszterium a f. h. 4én történt kamrai-szavazás, a hadminiszternek elbocsátása, 's a külügyi miniszternek már martius 30dikán beadott, de köztudomásra csak most került elbocsátást kérő levelő után jutott, most ért kifejlésre új kormány-alakulás által. A cabinet minden tagja tárczáját a király kezébe letévé, csak Nothomb úr tartá meg a magáét, minthogy a király elbocsátását el nem fogadta. Most is mint 1841ben őrá bizatott a miniszterium alakítása; e szerint a kormány rendszere fővonásokban ugyan az eddigi marad. Az új miniszterek közt csak kettő parlamenti állású, t. i. De-champs és Mercier urak, az első a luxemburgi tartomány kormányzója 's a katolikus párt egyik legkitünőbb követe; a másik szabadelvűpárti, 1140—41ben pénzügy-miniszter a Lebeau és Rogier miniszteriuma alatt. Ugyan ő veszi most is át a penzügyet, míg Dechamps a közmunkák intézésével bizatik meg. Külügyi miniszterré lett Goblet d' Alviella gróf tábornok, az 1832diki londoni követségek szerencsés intézése által hírnévre jutott diplomata. Hadminiszterré Dupont tábornok jogminiszterré d' Anethan báró, a brüsseli főtörvényszéknél közügyész nevezettek ki, mindketten nevezetes tehetségű, de politiai pályán ujjonez férfiak. A miniszterium jelleme általában közbenjáró, miként alkotó részei is eléggé tanúsítják; Nothomb úr jelenléte legjobb kezesség, hogy eddigi politikáját, melynek köszönheti az ország fennállását, békéjét és jólétét, semmiben nem változtatandja.

A brüsselieket néhány hét óra a Caumartin bünperce foglalkodtatja, ki arról vádoltatik, hogy Heinefetter első énekesné salonjában Sirey urat szerelemföltésből, 's bosszúból megöle. — Az esküdtsek Caumartin urat a vád alól fölmenté, 's a bírák egyhangulag elismerék, hogy Sirey amannak törébe rohant, 's halála nem önkényes volt. A pör megkezdése előtt a közvélemény Caumartin ellen nyilatkozott 's annak megbüntetését kívánta. Most azonban a nyilvános bünvádi eljárás által tisztába jött a törtétekről; 's az énekesnőt, 's főleg két társalkodónéját, kik ármányokkal ingerlék a két szerelmezt, kárhoztalja.

Portugalia.

Egy gibraltari tudósítás egész Lissabont mozgásba hozta. A kormány 'Cesar' nevű hajója, mely gályaraboknak Angolába 's tovább vitelére béreltetett ki, december 23dikán indult útjára. Egy angol 10 álgys hadihajó látta, hogy veszélyjelet ad, és segélyére jött. A hajón 300 elítelt volt, 's köztük több nő, továbbá közönséges utasok. Az elítelték fölzendültek 's a hajóslegényeket 's utasokat megölték, kivéven egyedül a kormányost, kinek a hajót kelle vezérelni; ugyan ez adta a szükségjelt az angoloknak, kik a gyilkosokon azonnal erőt vőnek.

Olaszország.

Roma april 12d. A pápa határozottan nyilatkozott, hogy élte utolsó napjaig minden hatalmában levő módokon tiltakozni fog Oroszországnak a világi és lelki status-elemek öszszeolvasztására részint már tett, részint irányzott törekvése ellen; mert ő mint szinte az egész udvar attól tart, hogy a lengyelek a tudva lévő előzmények által közvetve kényszeríthetnének előbb vagy utóbb schismaticusokká lenni, mint egykor az oroszok a romai catholica egyház álláspontjából valának. A dolgok illy állásban könnyen valósulhat azon magasabb körökben terjengő hír, miszerint Potemkin úr a pápaiszéknel meghatalmazott orosz miniszter Florenczából itteni állomására nem fogna visszatérni. Potemkin urak Florenczban is bizománya van. Krivzoff követségi titkoknokot mondják, hogy itt mint utóda helyébe lépénd.

Orosz és Lengyelország.

Lengyelhatárról april 14d. Paskevics hgnek váratlan hivatása sz. Pétervárbá, Varsóban nagy figyelmet gerjesztett; mindenesetre ennek fontos ok szolgál alapul. Némelylek azt vélik, hogy a lengyelországi iparüzlet és kereskedés rendkívüli pangása szolgáltatott erre okot, most, midőn a császár ezen országot szándékozik meglátogatni; mások pedig a tapasztalt hadvezér ezen útját a kaukuzusi és dunai hadmozgalmakkal hozzák kapcsolatba. A dunai kérdés azonban úgy látszik, békés uton fog ez úttal megoldatni, annyival inkább, minthogy, mikép itt állítatik, az ügyes orosz diplomatiának sikerült Ausztriát is nézeteiben megegyezésre birni, miután a portának nincs mást mit tenni, mint az éjszaki hatalom kívánatához alkalmazkodnia; mi által ugyan a harcokdelő katonaságnak némi szép reményei dugába dőlnek! a Kaukuzusnál ellenben — hová az ezredék épen nem örömet mennek, úgy látszik, némelly fontos események történtek, 's még fontosbak vannak készülődésben. Itt ugyanis az a hír terjeng, miszerint a daghestani hegyi népek ügyes hadin-

tezkedések által annyira megszorítottak, hogy egyetlen főtközet által az egész nép meg fog hódíttatni. E ezéltől a kaukuzusi sereg tetemes erősbítést nyerend, 's hihetőleg nem sokára elhatározó tudósításokat várhatunk. Az orosz kormánynak valóban jelen pillanatban semmi kedvesebb nem lenne, mint ha ezen embergyilkoló háborúnak vége szakadna, mely a kormányt munkálatiban sokkal inkább gátolja, mint kívülről látszik. A sz. pétervári cabinet jelenleg szemeit Pekingre 's China belsejére sokkal inkább veti, mint előbb; mit tennie valóban szükséges is, ha azt akarja, hogy az angolok e pontról őket egészen ki ne szorítsak. Jelesen roppant mennyiségű sajátneű durva posztó, mely Chinában igen kapós, szedik össze 's szállítatik gyorsan oda; 's e posztók gyártói, kik köztudomás szerint előbb Lengyelországban, névszerint a poseni nhségben, és Alsóileziában lakoztak, most pedig évek óta nagyobb részint az orosz tartományokba költöztek át, annyira foglalkoznak e posztó-készítéssel, mikint tíz vagy több évek óta hasonló eset nem vala.

Törökország.

A szerb ügyek itt Konstantinápolyban nem csekély aggodalmat okoznak; a török miniszterium példátlan állhatatossággal, szilárdul ragaszkodik határozatához, mi annyival megfoghatlanabbnak látszik, mivel bizonyos oldalról — híven a mindig sikeres politikához, most is — mindenféle megvesztegetési eszköz használtatott, az itteni miniszterek meggyeresére, de a mi eddig siker nélkül maradt. Azok előtt, kik a Riza- és Sarimféle embereket a köz életben gyavaságukról eléggé ismerik, ez talány. Bár mint legyen azonban a dolog, az csakugyan mármár kifejlési ponton áll. Hír szerint Butenieff ur a török minisztereknek értésükre adá, hogy ha f. h. Sdikáig semmi elhatározó 's kielégítő feleletet nem nyer, haladéktalanul utlevelét fogja kikérni; 's hogy e szavaknak több ereje legyen, egy itt állomásozó orosz hadi gőzhajó katlanjai 48 óra óta folyvást fűtetnek. Az orosz követ ezen erőteljes szavai következtében a közönség közt azon hír terjeng, miszerint a külügyi tárcza Resid pasának adatott át. Az ausztriai követ is maga részéről a gőzhajózás ügyében nyomadékosan nyilatkozott, 's mint mondják, Ketzl urnak egy f. h. 3dikán megérkezett futár határozott utasításokat hozott, 's ekként Sarim ezen oldalról is ostromolva látja magát. — Azonban, mint mondják, egyik baj a másikat éri, a török miniszterium is nem csak Oroszország 's Ausztriával jött igen bonyolult viszonyokba, hanem Persiából is vallási háború fenyegeti, a Kerbelah elkövetett hitszegése miatt. 'S ámbar a miniszterium zsoldjában lévő Konstantinápolyi hirlap minden módon igyekszik ez ügyet csekély jelentőségűnek festeni, kétséget nem szenved, hogy épen ez tünik fel a porta előtt legveszélyesbnek. Oroszország gondoskodni fog róla, hogy egyik kérdés a másik nélkül el ne döntessék.

Hayti.

A new-yorki levelek tudósítást közlenek Port-an-Princeből martius 9keig terjedőt. A fölkeltek fő ereje Leogane-nál állott, a fővárostól 20 angol mfnyire, erős helyzetben várván az Aux-Cayes ellen küldött csapat munkálatának eredményét. Néhány órával a Tairfield brigg indulta előtt, mely tudósításokat hozá, Port-an-Princebe azon hír érkezék, miszerint Aux-Cayest az ostromlók heves csata után bevették. Ez a fölkelők győzelmét a sziget egész déli részén teljessé tette. Az Aux-Cayes ellen küldött hadcsapat Leagonebe visszatérte után a 15000 főnyi fölkelő hadsereg Port-an-Prince ellen akart nyomulni. Boyer elnöknek határozott szándéka volt ellenök állni, azonban csak 4000 emberrel bírt. Általánosán hívek, hogy ellenállani képes nem leend, minthogy a néptömeg ellene van. Minden üzlekedés felakadt, a külföldi kereskedők jobbadán legbecsesb vagyonukat, a kikötőben állomásozó hajókra szállíták, kivéven az angolokat, kik sajátaikat az angol lobogó védelme alá helyezék.

Vegyes közlések.

— Némelly schweitzli cantonokban a nagytanács tagjainak időszakszerinti választása, jelenleg zajos jelenetekkel 's kihágásokkal történik; 's a kormánynak több helyen katonai erőt kelle használni a nép féken-tartására. A többek közt Wallisban a választás előtti éjjel a Gazette de Simplon conservativ lap házára törtek, 's a sajtókat 's egyéb nyomtatási készleteket szétrombolák.

— A keringők hőse Lanner temetése apr. 16kán tartatott Döblingben tömérdek nép összeseregése között. A nagyszerű gyászpompá sokakat a Haydn, Mozart, Beethoven szerény temetésükre emlékeztete. Azonban most ezek sem vitetnének többé olly csendben végnyughelyőkre; aztán tegnap husvéthető volt, mely mindenkit szabadba esalt.

Szerkesztő: S z e n v e y J ó z s e f.

